25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6850 — 16 ՅՈՒԼԻՍ 1908 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 1 ՐԷՃԷՊ 1326 — 29 Juillet 1908 — 25me année — N. 6850

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամսեայ	45 »
Դուրսի համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	69 »
Օտար երկիրների համար տարեկան	35 Ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

Վ.ԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԵՐԴՈՒՄԸ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՔՈՄԻԹԷՆ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ
ԵՒ ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ՃԱՄԲԱՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԱՀՄԷՏ ԻԶՍԱՆ ՊԷՅԻ
ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՄԻԻՇԻՐ ՃԷՄԻԼ ՓԱՇԱՅԻՆ
ԵՐԿՐՈՐԴ ԲԱՑ ՆԱՄԱԿԸ

Երէկ, կէսօրէն սկսեալ, Ժողովուրդը խումբ խումբ և դրօշներ պարզած կը գնար Շէյխ-իւլ-Իսլամի դուռը։ Մէկ երկու ժամուան մէջ այդ պաչտօնարանին ընդարձակ բակը և մեծ դրան առջեւ փողոցը անթիւ և անհամար բազմութեամբ մը լեցուած էր, բայց բարեկարգութիւնը կատարեալ էր։ Ժամ 8ին միջոցները պաչտօնարանին մեծ դուռանէն դուրս եկան Շէյխ-իւլ-Իսլամ Անմէտ Ճէմալէտտին էֆէնտի, որ յառաջացաւ դրան առջեւի քարէ բարձրաւոնդակին վրայ. ձեռքը յարդանօք բռնած էր խալիֆան նուիրական գիրքը Գուրան, կանաչ մետաքսէ գեղեցիկ պատարանի մը մէջ։ Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆէնտին նուիրական գիրքը բարձրացնելով յայտարարեց.

«Ո՛վ ամբոխ Իսլամաց

«Ես, այս առաւօտեան գիրքով, Օգոստափառ Մայրիցին կողմէ կուգամ։ Ն. Կ. Վեհապատիւին ներկայանալու պատիւը ունեցայ. շատ մեծ, շատ անգնահատելի պաչտօն մը յանձնեց ինձ։ Վեհ. Սուլթանին ներկայութիւնը զբաղուած միջոցիս սա յայտարարութիւնը ըրի Ն. Կ. Վեհապատիւին. — «Մեր Օգոստափառ Վեհապետին կողմէ Իր Կայս. հպատակներուն նորէն Գանոնը Էսասի (Սահմանադրութիւն) շնորհիլը ենթակայարար թողուց ժողովրդեան ամէն դասակարգերը։ Ամէն անհատ ուրախութիւն կը յայտնէ։ Օսմ. զրօշը դէպի երկինք բարձրացուցած, Կայս. արեւշատութեան համար կ'աղօթեն։ Կ'ըսեն թէ մեր մեծ Վեհապետը մեր վերակենդանութեան և երջանկութեան Հէսճէթը առած է։ Իրրեւ թարգման հանրային այս շնորհակալութեան մասնակցելու, պատիւ ունեցայ Ձեր Կայս. Վեհապատիւին ներկայանալու։ Կայս. հպատակները, որոնք Ձեր Կայս. շնորհին համար երախտապարտ են, Ձեր Կայս. նուիրական վերնէն օրհնեալ բաժի մը կը ստանան՝ իրրեւ երաշխաւորութիւն թէ Ձեր Կայս. շնորհը հաստատուն և ամենջենական պիտի ըլլայ։» Վեհ. Սուլթանին բարձր իմաստութիւն լոյսը խոյսն ծագեցաւ և բարեհաճեցաւ յայտարարել.

«Մենք, Մեր Գահակալութեան միջոցին Մեր հպատակներուն տուինք Գահնոնը Էսասն՝ իրրեւ արդարադատութեան ճամբայ, թէեւ ըսողներ եղան թէ օսմանեան քաղաքական ընդունակութեան պիտի չհամապատասխանէ։ Այդ օրէնքը առաջին անգամ գործադրուելու առթիւ տեսնուած յաջողութեան արդիւնքները հաստատեցին թէ Մեր հպատակներուն ընդունակութիւնը լաւ գնահատուած է։ Յետոյ կարգ մը հարկեցուցիչ պատճառներով Գահնոնը Էսասին ոչ թէ ջնջած, այլ անոր տրամադրութեանց կիրառումը ապամաքար յետաձգած էինք։ Հիմա, գոհութիւն Աստուծոյ, Մեր հանրութեան մէջ տեսնուած կատարեալ ընդունակութիւնը թեկադրութիւն մը եղաւ զայն նորէն գործադրելու համար։ Մեր Կայս. Նպատակն այն է որ Մեր ամէն դատակարգի հպատակները կատարեալ ազատ երջանկութեան արժանանան։ Եթէ կ'ուզեն որ այդ օրէնքը հաստատուն ու մշտնջենական և իրենց համար բարօրութեան երաշխաւորութիւն մը ըլլայ, քեզի պաչտօն յանձնեցի յայտարարելու իմ կողմէս թէ նուիրական Գուրանին վրայ յարգանօք ձեռք դրած ենք թէ այդ օրէնքը երաշխաւորութիւն մը և հաստատուն ու ամենջենական պիտի ըլլայ։ Նաև ապահովութիւն տալ թէ Մեր Կայս. մաթիւ յառաջդիմութեանց պատճառ պիտի ըլլան. նաև յարգոր կարդայ հանդարտ մնալ, ինչ որ Օսմանցիութեան փառքն է։ Գաարի պէյ անուն անձ մին ալ նոյնիմաստ ճառ մը արտասանեց։ Նոր էն աղօթքներ եղան Կայս. արեւշատութեան համար։

ՎԻՐԱՀԱՏ ՄԻՒՇԻՐ ՃԷՄԻԼ ՓԱՇԱՅԻ
ՄԷԿ ՆԱՄԱԿԸ

ՄԵՐ ԿԱՑՍԸՐՈ Ո ԵՒ Է ԱՆՀԱՏԷ
ԱՒԵԼԻ ԳԹԱՌԱՏ Է

Երկու օրէ ի վեր լրագիրները «Հաշտութի՛ւնք, հաշտութի՛ւնք, անցեալը մոռանք, մեզի չարութիւն ընողներուն նեբենք, այսուհետեւ ամէնքս ալ իրար եղբայր ապրինք» կը գրեն, բայց դժբախտաբար մէկ քանի օրէ ի վեր անցած դարձած պարագաները անոր հակառակը կ'ապացուցանեն։ Մենք թէեւ երեսուն երեք տարիէ ի վեր մեր երկրին վնաս հասցնող լրտեսներուն՝ մասնիչներուն նեբելու կը փափաքինք, այս վերջինները սակայն դեռ կը չարունակեն իրենց քատընթացքը։ Այսպէս, երբ կիրակի օր, բոլոր Օսմանցի ժողովուրդը Սահմանադրութիւն շնորհուած ըլլալուն համար Վեհ. Կայսեր շնորհակալութիւն յայտնելու նպատակաւ խումբ խումբ դէպ ի Կայս. Պալատ գնացին, յիւեալ լրտեսները արդէնքներ յարուցանելով պատճառ եղան որ Կայսեր հաւատարիմ հպատակները ցերեկը կիզիչ արեւուն տակ և երեկոյին ալ խոնաւութեան մէջ՝ սպասեն մինչեւ ժամը 4ը։ Սակայն կայ, լրտեսները ուրախ երթալով, յայտներ են յետոյ Կայս. Գահոյից թէ՝ ժողովուրդը այլեւս չսպասեր, ցրուած է ու վերադարձած։ Վերջապէս տասնրվեց ժամ չարունակ ծարաւէ բերանները չոր ցած ժողովուրդը՝ «Աստուծոյ սիրոյն, քի՛չ մը ջո՛ւր» աղաղակած միջոցին, Կայս. Պալատին մէջ գտնուող յարգելի անձնաւորութիւնները ջուր տրուելու կամ չտրուելու մասին խորհրդակցութիւններ բրած միջոցին, Թղթատարը վերադարձաւ Զէքի փաշա «Մարաւէն թող ճամբին, կամ՛լ մի իսկ ջուր մի՛ տաք», և միւս կողմէն, Կայսեր թիկնապահներէն Քէլրիզ Բէկան փաշա ալ «Մեզ թո՛յլ տուէք, առանց զէնք գործածելու այդ բազմութիւնը ցնծելով վանեմ» ըսեր են։

Արդ, յայտնի է թէ եթէ այդ անձնաւորութիւնները այդ անտակ ընթացքը մը բռնած ըլլային, դէպ ի մեր մը կրնար յառաջ գալ։ Բարեբախտաբար այդ որոշումը չգործադրուելով հրանդ խնդրելու է Վեհափառ Կայսրէն որ Իր անհուն գթութեամբ բարեհաճեր է յայտարարել թէ՝ «ԶԻՍ ԿԸ ԽՆԴԻՐԸ ԿԱՐ, ՎԱՏԵՐ, ՇՈՒՏՈ՛Վ, ՉԱՒԱԿՆԵՐՈՒՍ ՁԱՒԸ ՀԱԱՏՈՒՑԻՐ. ԵՍ ԱՒ, ՀԻՄԱ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՄ ՁԵՐԵՆԷՌ ՏԵՍՆԵԼՈՒ»։ Եւ արդարեւ, ինչպէս գրուեցաւ երկուան թերթերուն մէջ, Վեհ. Կայսրը հաւատարմական զգացումներով ծայր տալեան հանդերձած հոծ բազմութիւն դիմելով ճառ մը արտասանեց, և ժողովուրդն ալ արտասանմամբ կրցաւ յայտնել իր երախտագիտական զգացումները։

Ահա ուրեմն, մեր Վեհ. Կայսեր գթառատութիւնը, և ահա՛ Զէքի և Քէլրեան փաշաներու ընթացքը։

ԿԱՑԱՒ՛Ը ՄԵՐ ՄԵՆ ԿԱՑՍԸՐԸ

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ

ՀԱԶԱՐ ԿԵՑԷ, ԿԵՑԷ՝ ՀԱԶԱՐ ԿԵՑԷ՝։

ՃԷՄԻԼ

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐ
ՄԷՄՏՈՒՀ ՓԱՇԱՅԻ ՀԵՏ
ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Այսօրուան Սեւրվեր Ֆիկուրն մէջ կը կարդանք.—Վիրահատ Միւշիր Վահմ. Ռէմզի փաշա, մեր երկրամն թիւն մէջ կ'ամբաստանէր ոստիկանութեան նախարար Համիտ պէյը, յայտարարելով թէ այս վերջինը լրտեսներուն ամէնէն ցածը և պաչտօնեաներուն ալ ամէնէն անպատուն է։ Մենք ալ, օգտուելով Սահմանադրութեան օրինաց շնորհած արտօնութենէն, Ներքին գործոց նախարար Վահմ. Մէմտուհ փաշայի դիմելով, բացատրութիւն խնդրեցինք. անա՛ մեր հարցումը և առնուած պատասխանը.

—Փաչա՛, լրագրոյս միջոցաւ կ'ամբաստանեն ոստիկանութեան նախարար Համիտ պէյը։ Կայսեր կողմէ շնորհուած ազատութեան այս շրջանին մէջ ուր լրտեսութիւնը խորտ ջնջուած է, ինչպէս եղած է որ այդ տեսակ մարդ մը այդպիսի պաչտօնի մը առաջարկեցիք և ընտրել տուիք։

—Թէև սխալմունք մը եղաւ, բայց ոստիկանութեան նախարար ըլլալու բարեմասնութիւններով օժտեալ անձնաւորութիւն մը ընտրելով Մեծ-Եպարքոս փաչային առաջարկեցի։ Նախարարաց վարուն Ժողովին մէջ ալ այս մասին խորհրդակցութիւն կատարուելէ վերջ Կայսերական Իրատէն պիտի խնդրուի։

Այժմ Կայսերական Կառավարութեան նոր շնորհներուն և որոշումներուն ապասեցէք։

ԱՀՄԷՏ ԻԶՍԱՆ

ՈՐՈՇՄՆԱԳԻՐ

Յօդ. 1.— Նախարարաց ժողովին որոշմամբ 24 ճէմազիւլաւաբր 326 իրատէն թուականին չնարհուած Կայս. Իրատէով Օսմ. Սահմանադրութեան Օրէնքին հաստատում եղաւ. ժողովին գումարումը որոշուած ըլլալով, և այս Օրէնքին 43րդ յօդուածին համաձայն յիւեալ ժողովը իրարանցիր տարի նոյնիսկեր ամսոյ սկիզբը գումարուելուն, ներքին գործոց նախարարութեան պաչտօն տրուած է ընտրութիւնները կատարել ու լրացնել տալով՝ երեսփ. ժողովը ի նիստ գումարել յառաջիկայ նոյեմ. 1ին իսկ։

Յօդ. 2.— Նախարարաց ժողովոյ որոշմամբ 27 ճէմազիւլաւաբր 326 իրատէն թուականին չնարհուած Կայս. Իրատէին հաստատեցին, բոլոր քաղաքական յանցաւորները Կայս. ներման արժանացած ըլլալուն, այն բարեհաճ Իրատէին գործադրութիւնը նամանաւանդ ներքին գործոց նախարարութեան յանձնուած է։

Յօդ. 3. Երեսփ. ժողովին գումարումը և ընդհանուր նիստում չնարհուիլը արտօնուած ըլլալուն հետեւանօք, ժողովրդեան ամէն դասակարգի կողմէ արտայայտուած երախտագիտական զգացումները յատ Վեհ. Կայսեր մատուցուած ըլլալով, Վեհ. Կայսրն ալ ծայր տարածեան գոհ մնացած ըլլալուն, մեւ կողմէ Սահմանադրութեան Օրէնքին բոլոր տրամադրութիւններուն ամբողջովին գործադրութիւնը և Ն. Վեհապատուութեան անմարիր իր բոլոր հպատակներուն երջանկութիւնը տրամադրող փափաքն ու նպատակը պաչտօնական ծանուցուած ըլլալով, նախարարաց ժողովին մէջ տրուած որոշման մը համաձայն կը յայտարարուի թէ պէտք է խարտ վերջ արուի ցոյցերու, քանի որ այս ցոյցերը զրգռում կը պատճառեն պետական պաչտօնատուներու։

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ
ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

Իրատէ Նախարարաց գիրքին և պատասխանատուութիւնը նկատմամբ ուշադրութեան արժանի հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ.

Սահմանադրութեան Օրէնքը բոլոր Օսմանցիներուն ազատութիւն կը շնորհէ թէեւ, բայց պէտք ենք գիտնալ թէ ինչ է ազատութիւն, ազատութիւն ըսելով ինչ կ'ըմբռնենք, ինչ բան մէջ կը կայանայ իր ազատութիւնը։

Ազատութիւն բառը մէկէ աւելի իմաստներ ունենալով մեկեզ, մէկէ աւելի դաղան կերպով ալ կրնայ մեկնիլ։

Ազատութեան առաջին ձեւը՝ մարմնային ազատութիւնն է, որուն շնորհիւ մենք մեր ուզած կերպով կրնանք շարժիլ, տեղափոխուիլ։ Այս ազատութեան առաջին հետեւանքը սա՛ է որ ամէն մարդ կրնայ երթալ իր ուզած տեղը, ուզած գործովը զբաղիլ, ուզածին պէս շարժիլ և գործել։

Ազատութեան երկրորդ ձեւը՝ խղճակրթային ձեւն է, որուն շնորհիւ և ո՛չ մէկ անհատ՝ օրինաց և կանոնները որոշած պարագաներէն դուրս ո և է բանի արարքի չիրնար ենթարկուիլ։ Հետեւաբար կրնանք ըսել թէ երկրի մը օրէնքները և կանոնները ընդհանուրին օգտին համար ստեղծուած մը կը սահմանափակեն գործնական և քաղաքակրթական ազատութիւնը, որովհետեւ, հակառակ պարագային, անկարելի պիտի ըլլար ապահովել ընդհանուր անդորրութիւնը, կարգապահութիւնը։

Ազատութեան երրորդ ձեւը՝ Սահմանադրութեան շնորհիւ ապահովուած խղճամիտ ազատութիւնն է թէեւ, բայց զգաչտանալ է որ այս ազատութեան սահմանական հետեւանքը եղող ժողովրդական ցոյցերն ու խրախճանութիւնները չափաւորուին, որովհետեւ հակառակ պարագային երկիրը կրնայ վտանգի ենթարկուիլ։

Ն. Կայսերական Վեհափառութեան Անձը բոլոր Օսմանցիներուն համար նուիրական և յարգելի է։

Ն. ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ Է։

Թանի որ Սահմանադրութեան բարիքները կը վայելենք, պէտք է որ՝ բոլոր Օսմանցիներուն հանդէպ պատասխանատու դահլիճ մը ունենանք։ Կայս. Կառավարութիւնը ամէն բանէ առաջ նախարարներու պատասխանատուութեան գրութիւնը գործադրելու է, և այս գրութեան կիրառումը Երեսփ. ժողովոյ գումարմանը թուականին յետաձգելու չէ։ Ներկայ պարագաներու մէջ նշմարուած վատնդին առաջքը առնելու համար ուրիշ միջոց չկայ եթէ ոչ Սահմանադրական գրութեան այժմէն անմիջապէս գործադրութիւնը, որովհետեւ մի՛ միայն պատասխանատու Դարձիճ մը կրնայ ստեղծանար բարենորոգումներ ներմուծելի պատկանող բոլոր ճիւղերու մէջ, և վերջ տալ ժողովուրդին արդարացի բողոքներուն պատճառ եղող կարգ մը ապօրէն արարքներու։ Մեր երկրին տարածքի երջանկութիւնը սո՛սկ այս գրութեամբ կրնայ ապահովուիլ։

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀ
ԲԱՐՁՐ. Տ. ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ՕՐՄԱՆԵԱՆ ՀՐԱԺԱՐԵՑՈՒՑՈՒԱԾ
Տ. ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ
ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀ
ՑՈՅՑԵՐ ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ԴԷՄ

Խառն ժողովը այս առաւ նիստ գումարեց բոլոր ազգամիներուն ներկայութեամբ, Ազգ. Երեսփ. ժողովը ընտրելու համար։ Վարչութիւնը որոշեց այս առթիւ Մանտատամբ մը կազմել, ընտրելու համար Երեսփ. ժողովին անդամները։ Անդամներէն Վահ. Նորատունկեան էֆ. գրաւելով ծանոյց մանտատամբին կազմութիւնը, յայտարարելով թէ մինչեւ Երեսփ. ժողովին ընտրութիւնը, Պատրիարքը պէտք է մնայ իր Աթոռին վրայ և իր ընթացքի գործերով զբաղի։ Հոն խնդուած Հայերուն ի դիմաց փաստաբան Աւետիս էֆ. Սուքէնեան յայտարարեց թէ Ազգը Օրմանեան Պատրիարքի պէս եկեղեցական մը չի կրնար իր Պատրիարք ընդունիլ։ Նորատունկեան էֆ. պնդելով բան թէ Ազգ. Վարչութեան որոշումը քննադատելու իրաւունք չունին։ Ի պատասխանի Սուքէնեան էֆ. բան թէ ուրեմն Ազգ. Վարչութիւնը կողմնակցութիւն կ'ընէ Օրմանեանի, և թէ հոն խնդուն Ազգ. Վարչութեան անդամներէն մէկը յարգելի անձնաւորութիւն մը յայտարարեց.

«Ես այդ Ընկերութեան անդամներէն եմ. հարցուցէ՛ք և պատրաստ եմ պատասխանելու։» Ապա սա խօսակցութիւնը տեղի ունեցաւ.

— Ձեր Ընկերութեան անդամները որո՞նք են.

= Ազգը։

— Նախագահը ո՞վ է.

= Վեհապետը։

Ընկերութեան անունով ուրիշ ծանուցում մէն ալ հրատարակուեցաւ։ Բան իսկ այդ Ընկերութեան պատկանող Մուսթաֆա Փաչազատէ Շեվքէթ պէյ, այս առաւ (Երէկ) շաբաթուան մէջ մէկ քանի ընկերներով քովս եկաւ և այս վիճակը յայտնեց զանգատելով։ Աւելորդ է ըսել որ այս տեսակ օրեր կարծիքներու մէջ անհամաձայնութիւններ տեղի կ'ունենան։ Շատ կարելի է որ կարգ մը չարեր Ընկերութեան անունով հրատարակութիւններ ընեն։ Այդ չարամիտ հրատարակութիւնները կ'ազատուին չորս-հինգ օրէ ի վեր այնքան պատասխանութեամբ և ազատասիրութեամբ կատարուող և աշխարհի հնացում պատճառող ցոյցերը։ Շեվքէդ պէյը յարդարեցի որ իրենց ծանուցումները կնքուած զրկին դեսպանութիւններուն, Պատրիարքներուն, լրագիրներուն, հեռագրական գործակալներուն և պատասխանոր ու հայրենասէր անձերու. Թո՛ղ աշխարհի ծանուցանեն թէ տակէ դուրս եղած բոլոր հրատարակութիւնները Ընկերութեան դաղափարը չեն կազմեր։ Պատասխանեց թէ ապարան չունին. բան թէ Թ. Հազիզաթ արդէն այդ կերպով կը ծառայէ Օսմանցիութեան։ Ուստի երբ քեզի դիմեն, կատարէ այդ ծառայութիւնը։ Այսօրերս սէրութեան, ազգին ու հայրենիքին ծառայութիւն մատուցանելու օրեր են։ Մեր սիրելի Վեհապետին կողմէ իսկ ընդունուած այս ձեռնարկը երկրին և ազգին օրինաւոր ու հիմնական մէկ վիճակն է։ Անոր ծառայելը օրինաւոր և նպատակայարմար է։ Անոր դէմ գործելը Վեհապետին ու ազգին դէմ թշնամութիւն է։ Եթէ Շեվքէդ պէյ և կամ Ընկերութեան միւս անդամներէն ալ դիմում ընողներ չըլլան, կը-նաս դուն դիմել և ծառայութիւնդ առաջարկել։ Մինչեւ եթէ հանդարտ, Աստուծով ես ալ պիտի սիրամ գրել։»

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՍՄ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Առջի գիշերը Սրլատտամի մէջ անձ մը բանախօսութիւն բրած ատեն սա յայտարարութիւնը բրաւ.

«Մեծ ուրախութեամբ և պարծանքով կ'իմանանք թէ այն ազատութիւնը զոր այսօր կը վայելենք մեր երկրին մէջ, պատրաստած է յառաջդիմութեան և միութեան Ընկերութիւնը։ Սակայն տասը խելութեանը և կեղծիքին ա՛ւը գտնուելու վրայ տեղեկութիւն չունենալով, աւելի մօտէն չենք կրնար շնորհաւորել զայն։ Կը խնդրեմ հոս ներկայ եղողներէ եթէ կայ այդ Ընկերութեան պատկանող մէկը թո՛ղ իր անունը յայտնէ. մենք ալ քանի մը տեղեկութիւններ խնդրենք։»

Ասոր վրայ ներկաներէն մէկը յարգելի անձնաւորութիւն մը յայտարարեց.

«Ես այդ Ընկերութեան անդամներէն եմ. հարցուցէ՛ք և պատրաստ եմ պատասխանելու։» Ապա սա խօսակցութիւնը տեղի ունեցաւ.

— Ձեր Ընկերութեան անդամները որո՞նք են.

= Ազգը։

— Նախագահը ո՞վ է.

= Վեհապետը։

ԱՀՄԷՏ ՄԻՏՀԱԹ ԷՖ.Ի
ՆԱՄԱԿԸ

Օսմանցի մեծանուն գրագէտ և առողջապահական խորհուրդին դեր-նախագահ Ահմէտ Միտհաթ էֆ. սա նամակը ուղղած է Թ. Հազիզաթի արտօնատէր Մէհմէտ Շէվքէթ էֆ.ի,

«Միութեան և յառաջդիմութեան Ընկերութեան կողմէ հրատարակուած և հանրութիւնը հանդարտութեան ու չափաւորութեան հրաւիրող ծանուցման պարունակութիւնը հակասող և դարձեալ նոյն մասնիկ յուսաբեր թեանց պատճառ պիտի ըլլան. նաև յարգոր կարդայ հանդարտ մնալ, ինչ որ Օսմանցիութեան փառքն է։ Գաարի պէյ անուն անձ մին ալ նոյնիմաստ ճառ մը արտասանեց։ Նոր էն աղօթքներ եղան Կայս. արեւշատութեան համար։

ՆՈՐՈՇՄՆԱԳԻՐ

Յօդ. 1.— Նախարարաց ժողովին որոշմամբ 24 ճէմազիւլաւաբր 326 իրատէն թուականին չնարհուած Կայս. Իրատէով Օսմ. Սահմանադրութեան Օրէնքին հաստատում եղաւ. ժողովին գումարումը որոշուած ըլլալով, և այս Օրէնքին 43րդ յօդուածին համաձայն յիւեալ ժողովը իրարանցիր տարի նոյնիսկեր ամսոյ սկիզբը գումարուելուն, ներքին գործոց նախարարութեան պաչտօն տրուած է ընտրութիւնները կատարել ու լրացնել տալով՝ երեսփ. ժողովը ի նիստ գումարել յառաջիկայ նոյեմ. 1ին իսկ։

Յօդ. 2.— Նախարարաց ժողովոյ որոշմամբ 27 ճէմազիւլաւաբր 326 իրատէն թուականին չնարհուած Կայս. Իրատէին հաստատեցին, բոլոր քաղաքական յանցաւորները Կայս. ներման արժանացած ըլլալուն, այն բարեհաճ Իրատէին գործադրութիւնը նամանաւանդ ներքին գործոց նախարարութեան յանձնուած է։

Յօդ. 3. Երեսփ. ժողովին գումարումը և ընդհանուր նիստում չնարհուիլը արտօնուած ըլլալուն հետեւանօք, ժողովրդեան ամէն դասակարգի կողմէ արտայայտուած երախտագիտական զգացումները յատ Վեհ. Կայսեր մատուցուած ըլլալով, Վեհ. Կայսրն ալ ծայր տարածեան գոհ մնացած ըլլալուն, մեւ կողմէ Սահմանադրութեան Օրէնքին բոլոր տրամադրութիւններուն ամբողջովին գործադրութիւնը և Ն. Վեհապատուութեան անմարիր իր բոլոր հպատակներուն երջանկութիւնը տրամադրող փափաքն ու նպատակը պաչտօնական ծանուցուած ըլլալով, նախարարաց ժողովին մէջ տրուած որոշման մը համաձայն կը յայտարարուի թէ պէտք է խարտ վերջ արուի ցոյցերու, քանի որ այս ցոյցերը զրգռում կը պատճառեն պետական պաչտօնատուներու։

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐ
ՄԷՄՏՈՒՀ ՓԱՇԱՅԻ ՀԵՏ
ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Այսօրուան Սեւրվեր Ֆիկուրն մէջ կը կարդանք.—Վիրահատ Միւշիր Վահմ. Ռէմզի փաշա, մեր երկրամն թիւն մէջ կ'ամբաստանէր ոստիկանութեան նախարար Համիտ պէյը, յայտարարելով թէ այս վերջինը լրտեսներուն ամէնէն ցածը և պաչտօնեաներուն ալ ամէնէն անպատուն է։ Մենք ալ, օգտուելով Սահմանադրութեան օրինաց շնորհած արտօնութենէն, Ներքին գործոց նախարար Վահմ. Մէմտուհ փաշայի դիմելով, բացատրութիւն խնդրեցինք. անա՛ մեր հարցումը և առնուած պատասխանը.

—Փաչա՛, լրագրոյս միջոցաւ կ'ամբաստանեն ոստիկանութեան նախարար Համիտ պէյը։ Կայսեր կողմէ շնորհուած ազատութեան այս շրջանին մէջ ուր լրտեսութիւնը խորտ ջնջուած է, ինչպէս եղած է որ այդ տեսակ մարդ մը այդպիսի պաչտօնի մը առաջարկեցիք և ընտրել տուիք։

—Թէև սխալմունք մը եղաւ, բայց ոստիկանութեան նախարար ըլլալու բարեմասնութիւններով օժտեալ անձնաւորութիւն մը ընտրելով Մեծ-Եպարքոս փաչային առաջարկեցի։ Նախարարաց վարուն Ժողովին մէջ ալ այս մասին խորհրդակցութիւն կատարուելէ վերջ Կայսերական Իրատէն պիտի խնդրուի։

Այժմ Կայսերական Կառավարութեան նոր շնորհներուն և որոշումներուն ապասեցէք։

ԱՀՄԷՏ ԻԶՍԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Յօդ. 24.—Կրօնական ժողովը կը բաղկանայ տասն և չորս բանիրեան եկեղեցականներէ, որոնք գա՛նէ երեսուն տարին լրացուցած, և գէթ հինգ տարիէ ի վեր մեռնագրուած պիտի ըլլան։

Յօդ. 25.—Եկեղեցական համագումար ժողովը գաղտնի քուէարկութեամբ, Ազգային Կրօնական Ժողովոյ անդամներուն թեկնածուները առարկելով յայտարարել Ազգային Ընդհանուր Ժողովին կը ներկայացնէ։ Ընդհանուր Ժողովը ալ անոնց մէջէն գաղտնի քուէարկութեամբ կ'ընտրէ Կրօն. Ժողովոյ անդամները։ Տեղեկագիրը Պատրիարքին կողմէն Բարձրագոյն Դրան կը ներկայացուի, և Կրօնական Ժողովոյ այսպէս ընտրուած անդամները Կայսերական հրամանաւ կը հաստատուին։

Յօդ. 26. Կրօնական Ժողովը երկու տարին անգամ մը ապրիլի վերջը ամբողջ կը լուծուի, և մայիսի սկիզբը կը նորոգուի։ Այս Ժողովոյ անդամները անմիջապէս վերընտրելի չեն. բայց երկու տարի եաքը կրնան նորէն ընտրուիլ։

Յօդ. 27. Երբ Կրօն. Ժողովոյ անդամներէն հրաժարական առաւ և կամ ուրիշ պատճառաւ պակաղներուն թիւը երեքի հասնի, անոնց տեղ ուրիշներ կ'ընտրուին Ընդհանուր Ժողովով։ Բայց մինչև որ այս ընտրութիւնն ըլլայ, Կրօնական Ժողովոյ մէջ բոլոր անդամոց մեծագոյն մասը կը մնասուի։

Յօդ. 28. Կրօնական Ժողովոյ պաշտօնն է Ազգային Կրօնական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը։ Իր պարտաւորութիւնքն են՝ Ազգին մէջ կրօնական զգացումը զարգացնել, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դաստիարակութիւնն ու ուսմունքները անխախտ պահել, Եկեղեցական և Եկեղեցական բարեկարգութեանը հոգել, Եկեղեցականաց ներկայ վիճակը լուսաբանելու և ապագայն անդրադառնալու և ապահովցնելու միջոցները ձեռք բերելու հոգ տանիլ։ Ազգային վարժարանաց երբեմն երբեմն այցելութիւն ընելով՝ Քրիստոնէական վարդապետութեան ուսուցման վրայ հսկողութիւն ընել, արժանաւոր և բանիւրուն վարդապետներ և քահանաներ հաստատել, և Ազգին մէջ ծագած կրօնական վիճեր քննելով՝ Եկեղեցւոյ օրինաց համեմատ լուծել։

Յօդ. 29. Կրօնական Ժողովը երբ չը կարենայ ինքնին լուծել դուռ կրօնական կարեւոր խնդիր մը, Եկեղեցական համագումար Ժողով կը կազմէ՝ Կոստանդնուպոլիս գտնուող Եպիսկոպոսները, Եկեղեցւոյ քարոզիչ Վարդապետները, Սարկաւագները ու Աթոռակալները, և եթէ հարկ ըլլայ՝ նաեւ չորս գաւառաց Առաջնորդները հրաւիրելով։ Եթէ Եկեղեցական համագումար Ժողովին ալ խնդիրը իր ձեռնհասութենէն վեր դառնայ, այն ժամանակ՝ Ընդհանրական Կաթողիկոսին կը դիմէ ըստորագրեալ տեղեկագրով։

Յօդ. 30. Կրօնական Ժողովոյ ամէն տեսակ տեղեկագիրները՝ միշտ անդամոց մեծագոյն մասին կողմէն ստորագրեալ պիտի ըլլան։

Յօդ. 31. Թէ՛ Կոստանդնուպոլսոյ և թէ՛ գաւառներու մէջ՝ Վարդապետի ձեռնադրութեան համար պէտք եղած հրամանը Ազգային Կրօնական Ժողովոյ կողմէն կը տրուի։ Իսկ քահանայի ձեռնադրութեան համար՝ եթէ Պոլսոյ մէջ է՝ նո՛յն Կրօնական Ժողովէն, և եթէ գաւառներու մէջ է՝ տեղւո՛յն Կրօնական Ժողովէն կը տրուի։

Յօդ. 32. Մինչև որ Եկեղեցւոյ մը Քահանային ու Թաղական խորհուրդը նոր քահանայ ձեռնադրել տալու կարեւորութիւնը չտեսնին, և տարեգրեալ տեղեկագրով Կրօնական Ժողովոյ խնդիր չը ղրկեն, ձեռնադրութեան հրաման չ'տրուիր։

Յօդ. 33. Կրօնական Ժողովը կ'ընտրէ Կոստանդնուպոլսոյ Եկեղեցեաց քարոզիչ Վարդապետներն ու Աւետարանիչները, և Պատրիարքը կ'անուանէ զանոնք։

Յօդ. 34. Կրօնական Ժողովոյ մէջ մէն տեսակ ընտրութիւն գաղտնի քուէարկութեամբ կ'ըլլայ։

Յօդ. 35. Կրօնական Ժողովը կանոնագիր մը պէտք է շինէ Եկեղեցականաց ներկայ վիճակին բարեւաւութեան և ապագային անդրադարձութեան համար, որպէս զի իրենց հոգեւորական պաշտօնները կարենան ձրի կատարել։

Ե. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Յօդ. 36. Թաղական Ժողովը կը բաղկանայ Ազգային գործոց և Տէրութեան օրինաց տեղեակ քանի աշխարհականներէ։

Յօդ. 37. Թաղական Ժողովոյ անդամները գաղտնի քուէարկութեամբ և քուէից բացարձակ առաւելութեամբ Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ մէջ կ'ընտրուին, և տեղեկագիրը Պատրիարքի կողմէն Բարձրագոյն Դրան մատուցանելով՝ Կայսերական հրամանաւ կը հաստատուին։

Յօդ. 38. Թաղական Ժողովը երկու տարին անգամ մը ապրիլի վերջը ամբողջ կը լուծուի, և մայիսի սկիզբը կը նորոգուի։ Այս Ժողովոյ անդամները երկու տարի անցնելէն եաքը նորէն կրնան ընտրուիլ։ Եւ թէպէտ ասոնք երկու տարին Թաղական Ժողովոյ համար վերընտրելի չեն, բայց ուրիշ որ և է ազգային պաշտօնի մէջ կրնան գործածուիլ։

Յօդ. 39. Եթէ Թաղական Ժողովոյ անդամներէն մէկը, առանց լանաւոր պատճառ իմացուելու՝ գրով, երեք անգամ իրարու վրայ ներկայ չգտնուի, նոյն Ժողովոյ ատենապետի կողմէն անոր նամակ գրուելով՝ չգալուն պատճառը կը հարցուի։ Եթէ պատասխան չառնուի, երկրորդ գրութեամբ իսպառ կը արուի իրեն որ՝ եթէ յաջորդ նիստին ալ ներկայ չգտնուի, իրրեւ հրաժարեալ պիտի համարուի. և եթէ դարձեալ չ'ներկայանայ, հրաժարականը առած պիտի սեպուի։

Յօդ. 40. Երբ Թաղական Ժողովոյ հրաժարական տալ կամ ուրիշ պատճառաւ պակասող անդամոց թիւը երեքի հասնի, անոնց տեղ ուրիշ անդամներ կ'ընտրուին Ընդհանուր Ժողովով։ Բայց մինչև որ այս ընտրութիւնն ըլլայ, Թաղական Ժողովոյ մէջ բոլոր անդամոց մեծագոյն մասը կը մնասուի։

Յօդ. 41. Թաղական Ժողովոյ պաշտօնն է Ազգային գանձական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը։ Իր պարտաւորութիւնքն են Ազգին բարեկարգութեան և յառաջադիմութեան մասնաւորութիւն և փոյթ ունենալ, իր տեսչութեան տակ գտնուող Խորհրդոց կողմէն մատուցուած ազգօգուտ առաջարկութիւններ ուշադրութեամբ քննել, և անոնց կարեւորութիւնը յայտնուելէն եաքը՝ հաստատել կամ գործադրութեան արգելքները բառնալու ջանք ընել։

Յօդ. 42. Թաղական Ժողովը իրեն եկած գործերը ա՛ր Խորհրդոյ վերաբերեալ ըլլան՝ քննուելու համար ա՛յն խորհրդոյն կը յանձնէ. և մինչև որ անոր կարծիքը չ'առնու՝ չ'կրնար գործադրութեան ձեւ նարկել։ Եւ թէպէտ կրնայ իրաւացի պատճառներով հերքել մէկ Խորհրդոյ բրած որոշումը, բայց ինքնին ուրիշ անօրինութիւն չ'կրնար ընել նոյն նիւթին վրայ. և կը պարտաւորի գարձեալ նոյն Խորհրդոյն յանձնել գործը։ Թաղական Ժողովը չի կրնար նաեւ փոխել կամ լուծել Ազգային Խորհրդոցներուն մէկը, քանի որ չը տեսնէ զայն Սահմանադրութեան հիմնական սկզբանց հակառակ ընթացքի մէջ։ Բայց երբ տեսնէ անոնց մէկը այսպիսի ընթացքի մէջ, առաջին անգամին՝ բացատրութիւն կ'ուղէ նոյն Խորհրդոյ ատենապետէն, երկրորդ անգամին՝ անոր գրով ազդարարութիւններ ընելով՝ ի կանոնաւորութիւն կը հրաւիրէ. իսկ երրորդին՝ անդամները կը փոխէ, միայն թէ այս մասին ունեցած պատճառները պիտի բացատրէ Ընդհանուր Ժողովոյ ներկայացնելու երկամեայ տեղեկագրին մէջ։

Յօդ. 43. Թաղական Ժողովը երբ իրեն եկած քաղաքական գործերէն կարեւոր խնդիր մը լուծումը իր ձեռնհասութենէն վեր դառնայ, Ընդհանուր Ժողովոյն կը դիմէ։

Զ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԿՈՂՄԷՆ ԿԱԶՄՈՒԱԾ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՔԷ ԵՒ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆՔ

Յօդ. 44. Ուսումնական, Տնտեսական և Դատաստանական գործոց և Վանօրէից տեսչութեան համար չորս Խորհուրդ. և մասնակարուրեան պաշտօնով՝ երեք Հոգեւորականութիւն պիտի հաստատուի Բաղաքական Ժողովոյ կողմէն։ Այս Խորհրդոց և Հոգեւորականաց անդամները երկու տարի պաշտօն կը վարեն. այն պայմանաւ որ ամէն տարեշրջանի կէսով չափ նորոգուին։

Դատաստանական Խորհրդոյ նախագահը Կ. Պոլսոյ Պատրիարքի փոխանորդն է։

1. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Յօդ. 45. Ուսումնական Խորհուրդը հօրն ուսումնական աշխարհականներէ կը բաղկանայ։ Ուսումնական Խորհրդոյն պաշտօնն է՝ Հայոց Ազգին դաստիարակութեան և կրթութեան ընդհանուր տեսչութիւնը։ Իր պարտաւորութիւնքն են Ազգային վարժարանաց բարեկարգութեանը հոգել, թէ՛ մանչ և թէ՛ աղջիկ տղայոց դաստիարակութեանը հոգ տանելու նպատակաւ հաստատուած Ընկերութիւններուն խրախոյս տալ և ձեռնտու ըլլալ, դպրոցական դասատրութիւնքն կացութիւնը լուսաբանելու և ապագայն անդրադառնալու խնամ տանիլ։ Ազգին մէջ յաջողակ և քաջալերուած դասատուներ հայցուելու, և դպրոցական դասագիրքեր պատրաստելու ջանք և փոյթ ունենալ։ Ուսումնական Խորհուրդը Ազգային վարժարաց մէջ ուսմունքնին լրացնող աշակերտաց վկայական կուտայ, ուսմանց դասագիրքերը կ'որոշէ և տարեկան քննութիւնները կը կատարէ։ Իսկ կրօնական ուսմանց համար Կրօնական Ժողովին կը դիմէ, վասն զի այս Ժողովը կ'որոշէ կրօնական դիրութեանց դասագիրքերը և դասատուները, քննութիւնները կ'ընէ և վկայականը կուտայ։

2. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Յօդ. 46. Տնտեսական Խորհուրդը կը բաղկանայ հօրն անտեսական աշխարհականներէ, զորս Թաղական Ժողովը կ'ընտրէ քուէից առաւելութեամբ։ Տնտեսական Խորհրդոյն պաշտօնն է՝ Կ. Պոլսոյ մէջ գտնուած Ազգային բոլոր Հասատութեանց և անոնց կալուածներուն մասնակարարութեան ընդհանուր տեսչութիւնը։ Իր պարտաւորութիւնքն են Ազգային վարժանաց բարեկարգութեանը հոգել, թէ՛ մանչ և թէ՛ աղջիկ տղայոց դաստիարակութեանը հոգ տանելու նպատակաւ հաստատուած Ընկերութիւններուն խրախոյս տալ և ձեռնտու ըլլալ, դպրոցական դասատրութիւնքն կացութիւնը լուսաբանելու և ապագայն անդրադառնալու խնամ տանել։ Ազգին մէջ յաջողակ և քաջալերուած դասատուներ հայցուելու, և դպրոցական դասագիրքեր պատրաստելու ջանք և փոյթ ունենալ։ Ուսումնական Խորհուրդը Ազգային վարժարաց մէջ ուսմունքնին լրացնող աշակերտաց վկայական կուտայ, ուսմանց դասագիրքերը կ'որոշէ և տարեկան քննութիւնները կը կատարէ։ Իսկ կրօնական ուսմանց համար Կրօնական Ժողովին կը դիմէ, վասն զի այս Ժողովը կ'որոշէ կրօնական դիրութեանց դասագիրքերը և դասատուները, քննութիւնները կ'ընէ և վկայականը կուտայ։

2. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Յօդ. 46. Տնտեսական Խորհուրդը կը բաղկանայ հօրն անտեսագէտ աշխարհականներէ, զորս Թաղական Ժողովը կ'ընտրէ քուէից առաւելութեամբ։ Տնտեսական Խորհրդոյն պաշտօնն է՝ Կ. Պոլսոյ մէջ գտնուած Ազգային բոլոր Հասատութեանց և անոնց կալուածներուն մասնակարարութեան ընդհանուր տեսչութիւնը։ Իր պարտաւորութիւնքն են Ազգային վարժարանաց բարեկարգութեանը հոգել, թէ՛ մանչ և թէ՛ աղջիկ տղայոց դասատրութիւնքն կացութիւնը լուսաբանելու և ապագայն անդրադառնալու խնամ տանել։ Ազգին մէջ յաջողակ և քաջալերուած դասատուներ հայցուելու, և դպրոցական դասագիրքեր պատրաստելու ջանք և փոյթ ունենալ։ Ուսումնական Խորհուրդը Ազգային վարժարաց մէջ ուսմունքնին լրացնող աշակերտաց վկայական կուտայ, ուսմանց դասագիրքերը կ'որոշէ և տարեկան քննութիւնները կը կատարէ։ Իսկ կրօնական ուսմանց համար Կրօնական Ժողովին կը դիմէ, վասն զի այս Ժողովը կ'որոշէ կրօնական դիրութեանց դասագիրքերը և դասատուները, քննութիւնները կ'ընէ և վկայականը կուտայ։

Դ. ԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Յօդ. 47. Դատաստանական Խորհուրդը կը բաղկանայ ութ իրաւագէտ, և ամուսնացեալ և քառասուն տարին լրացուցած անձերէ, որոց չորսը եկեղեցական և չորսը աշխարհական պիտի ըլլան։ Դատաստանական Խորհրդոյ նախագահը Պատրիարքի փոխանորդն է. և անդամներուն բոլորն ալ Կամ Ժողովոյ կողմէն կ'ընտրուին քուէից առաւելութեամբ։ Դատաստանական Խորհրդոյ պաշտօնն է՝ ընտանեկան վէճերը լուծել, և Բ. Դրան կողմէն Պատրիարքարան յանձնուած գործերը՝ յանձնարարութեան համեմատ քննել և որոշել։ Երբ պատահի այնպիսի դատ մը զոր Դատաստանական Խորհուրդը իր ձեռնհասութենէն վեր դատէ, բան պահանջման խնդրոյն կամ Կրօնական կամ Քաղաքական և կամ Կամ Ժողովոյն յանձնուելուն հարիւրապատիկը կը ցուցնէ։ Եթէ Դատաստանական Խորհրդոյ մէջ որոշուած դատի մը դէմ բողոք դատապարտեալը, խնդիրը վերանին կը քննուի յիշեալ Ժողովներէն մէկուն մէջ որ՛ էն որ կը վերաբերի։

4. ՎԱՆՕՐԷԻՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Յօդ. 48. Վանքերն Ազգին սեպհական սեպհականութիւն ըլլալով, Ազգին կը վերաբերի անոնց մասնաւորութեան հասութիւն ու ծախսերու ընդհանուր տեսչութեան և քննութեան իրաւունքը։ Բան որում հարկաւոր է որ ամէն Վանք իրեն համար յատուկ կանոններ ունենայ, Կեդրոնական Վարչութեան Կրօնական ու Բաղաքական Ժողովները Կամ Ժողով կազմելով, խորհրդանիւթ Վանքի Մխիթարեանց, նաեւ Վանօրէից Խորհրդոյն կարծիքն առնելէ եաքը, պէտք եղած Կանոնագրութիւնը կը պատրաստեն, և Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ հաստատուելու։ Սոյն Կանոնագրութեանց հիմնական սկզբունքն են. Ա. Իւրաքանչիւր Վանքի մասնաւոր մասնակարարութիւնը իր Միաբանութեան կը վերաբերի։ Իսկ տնտեսական ու ընդհանուր տեսչութիւն ընելու իրաւունքը Կեդրոնական Վարչութեան կը վերաբերի, որ կը գործադրէ Վանօրէից Խորհրդոյն ձեռօք։ Բ. Իւրաքանչիւր Վանքի Վանահայրը իր Միաբանութեան կողմէն կ'ընտրուի, և Կեդրոնական Վարչութեան Կամ Ժողովոյ հաստատութեամբը Պատրիարքի ձեռօք կը հաստատուի։ Վանահայրը ըլլալու համար պէտք է որ երեսուն հինգ տարին լրացուցած, և Օսմանեան Տէրութեան հպատակ Վարդապետներէն ըլլայ։ Գ. Բոլոր Վանքերը Ազգին բարոյական զարգացմանը ծառայելու պարտաւոր են. ուստի ամէն մէկը իր կարողութեան չափով՝ ուսնանալու է Ընծայարան, Թանգարան, Տպարան, Հիւանդանոց, և առանց պէս ուրիշ ազգօգուտ հաստատութիւններ։ Վանօրէից Խորհուրդը կը բաղկանայ հօրն անձերէ, զոր Թաղական Ժողովը կ'ընտրէ քուէից առաւելութեամբ։ Վանօրէից Խորհրդոյն պաշտօնն ու պարտաւորութիւնն է՝ իւրաքանչիւր Վանքի կանոնագրութիւնը հակել և վերանայութիւն ընել, եկամուտներն ու հասոյթները ստանալ, և ծախքերը քննել ու կանոնաւորել։

Վանօրէից Խորհուրդը կ'ընտրէ Վանահայրերուն մէջէն իւրաքանչիւր Վանքի մասնաւորութեան պաշտօնին համար պէտք եղած անձինք։ Սակայն Վանահօր նախագահութեամբ և իրենց վանքին յատակցեալ կանոնաներուն համաձայն վանքը տնտեսելով, որոշեալ ժամանակներ հաշուետուութեան համար կուտան Վանօրէից Խորհրդոյն։

5. ԵԼԵՒՄԻՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 49.— Երեւմտեայ Հոգաբարձութիւնը կը բաղկանայ հօրն հայուագէտ անձինքէ, զոր Թաղաք. Ժողովը կ'ընտրէ քուէից առաւելութեամբ։ Երեւմտեայ Հոգաբարձութեան պաշտօնն է Ազգ. Կեդրոնական Մնաստիին անտեսութիւնն ու համարակալութիւնը։ Այս Մնաստիին մասերն են Ազգային ընդհանուր տուրք, Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքական դիւանատան հասոյթք, և առանց մասնաւոր տեղ մը որոշելու Ազգին անուանը եղած կտակ կամ նուէր։ Եւ թէպէտ՝ Պատրիարքարանի և դիւանատան սովորական ծախքը, Կեդրոնական Վարչութեան ձեռքը եղած ազգային հասատութեանց և կարօտեալ թաղերու արտաքին նպաստ, և զանազան ուրիշ պատահական ծախք։ Երեւմտեայ Հոգաբարձութիւնը կը հաւաքէ ամէն այս հասոյթները, և իր ձեռօք կ'ըլլան յիշեալ ծախքերը. միւս Տնտես. Խորհուրդին գիտութեամբը և Բաղաք. Ժողովոյ հաստատութեամբը։ Երեւմտեայ Հոգաբարձութիւնը պարտաւոր է իր անտեսութեան յանձնուած Ազգային Մնաստիին հաշիւը ամսական կանոնաւոր կարդադրել, և որոշեալ ժամանակներ հաշուետուական ներկայացնել Տնտես. Խորհրդոյն, որ ստուգելով և վաւերացուցեալով կը հաղորդէ Բաղաք. Ժողովոյն։

6. ԿՍԱԿԱՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 50.— Կտակաց Հոգաբարձութիւնը կը բաղկանայ հօրն անձինքէ, որոց երեքը եկեղեցական և չորսը աշխարհական՝ Կամ Ժողովով կ'ընտրուին քուէից առաւելութեամբ։ Կտակաց Հոգաբարձութեան պաշտօնն է՝ ազգային կտակաց անօրէնութիւնը։ Իր պարտաւորութիւնն է՝ կտակաց օրինաւոր կերպիւ և կտակարարին նպատակին և դիտաւորութեանը համեմատ գործադրութեանը հսկել։ Կտակաց Հոգաբարձութեան համար պէտք եղած մասնաւոր Կանոնագրութիւնը՝ Կամ Ժողովը պիտի պատրաստէ Կտակաց Հոգաբարձութեան և Տնտեսական Խորհուրդին կարծիքն առնելով։ և Ընդհանուր Ժողովը պիտի հաստատէ։ Կտակաց Հոգաբարձութիւնը որոշեալ ժամանակներ իր գործոց հաշուետուութիւնը պիտի ներկայացնէ Տնտես. Խորհրդոյն, որ ստուգելով և վաւերացուցեալ պիտի հաղորդէ Բաղաքական Ժողովոյն։

7. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 51.— Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը կը բաղկանայ ինն անձինքէ, զոր Բաղաք. Ժողովը կ'ընտրէ քուէից առաւելութեամբ։ Անոնց երկուքը վկայական բժիշկ պիտի ըլլան։ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան պաշտօնն է՝ Ազգային Հիւանդանոցը և անոր սեպհական կալուածներն ու եկամուտները անտեսել, և անոնց հասոյթին ու Ազգային մասուկին նպատակը մատակարել գործ։ Այս հասատութիւնը չորս շրջանակի բաժնուելով, մէկը՝ ազգասիրի հիւանդները գարմանելու, երկրորդը՝ ծեր և անկար ազգաբնակները պատսպարելու, երրորդը՝ խեղճ ազգայնները խնամելու, և չորրորդը՝ որբ և անտէրունչ աղաքը դասատարակելու պիտի յատկանան։ Այս շէնքին կարգադրութիւնն ու անտեսութիւնը բժշկական և բանիւորական անձանց պիտի հանձնուի։ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը այս հասատութեան անտեսութեան մասին՝ Տնտեսական Խորհուրդին, և դասատարակութեան մասին՝ Ուսումնական Խորհուրդին պատասխանատու է. և սոյն Խորհրդոց որոշեալ ժամանակներ հաշուետուութիւն ընել, եկամուտներն ու հասոյթները ստանալ, և ծախքերը քննել ու կանոնաւորել։

Վանօրէից Խորհուրդը կ'ընտրէ Վանահայրերուն մէջէն իւրաքանչիւր Վանքի մասնաւորութեան պաշտօնին համար պէտք եղած անձինքը։ Սակայն Վանահօր նախագահութեամբ և իրենց Վանքին յատակցեալ կանոնաներուն համաձայն վանքը տնտեսելով, որոշեալ ժամանակներ հաշուետուութիւն հաղորդելու համար կուտան Վանօրէից Խորհրդոյն։

5. ԵԼԵՒՄԻՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 49.— Երեւմտեայ Հոգաբարձութիւնը կը բաղկանայ հօրն հայուագէտ անձինքէ, զոր Թաղաք. Ժողովը կ'ընտրէ քուէից առաւելութեամբ։ Երեւմտեայ Հոգաբարձութեան պաշտօնն է Ազգ. Կեդրոնական Մնաստիին անտեսութիւնն ու համարակալութիւնը։ Այս Մնաստիին մասերն են Ազգային ընդհանուր տուրք, Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքական դիւանատան հասոյթք, և առանց մասնաւոր տեղ մը որոշելու Ազգին անուանը եղած կտակ կամ նուէր։ Եւ թէպէտ՝ Պատրիարքարանի և դիւանատան սովորական ծախքը, Կեդրոնական Վարչութեան ձեռքը եղած ազգային հասատութեանց և կարօտեալ թաղերու արտաքին նպաստ, և զանազան ուրիշ պատահական ծախք։ Երեւմտեայ Հոգաբարձութիւնը կը հաւաքէ ամէն այս հասոյթները, և իր ձեռօք կ'ըլլան յիշեալ ծախքերը. միւս Տնտես. Խորհուրդին գիտութեամբը և Բաղաք. Ժողովոյ հաստատութեամբը։ Երեւմտեայ Հոգաբարձութիւնը պարտաւոր է իր անտեսութեան յանձնուած Ազգային Մնաստիին հաշիւը ամսական կանոնաւոր կարդադրել, և որոշեալ ժամանակներ հաշուետուական ներկայացնել Տնտես. Խորհրդոյն, որ ստուգելով և վաւերացուցեալով կը հաղորդէ Բաղաք. Ժողովոյն։

6. ԿՍԱԿԱՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 50.— Կտակաց Հոգաբարձութիւնը կը բաղկանայ հօրն անձինքէ, որոց երեքը եկեղեցական և չորսը աշխարհական՝ Կամ Ժողովով կ'ընտրուին քուէից առաւելութեամբ։ Կտակաց Հոգաբարձութեան պաշտօնն է՝ ազգային կտակաց անօրէնութիւնը։ Իր պարտաւորութիւնն է՝ կտակաց օրինաւոր կերպիւ և կտակարարին նպատակին և դիտաւորութեանը համեմատ գործադրութեանը հսկել։ Կտակաց Հոգաբարձութեան համար պէտք եղած մասնաւոր Կանոնագրութիւնը՝ Կամ Ժողովը պիտի պատրաստէ Կտակաց Հոգաբարձութեան և Տնտեսական Խորհուրդին կարծիքն առնելով։ և Ընդհանուր Ժողովը պիտի հաստատէ։ Կտակաց Հոգաբարձութիւնը որոշեալ ժամանակներ իր գործոց հաշուետուութիւնը պիտի ներկայացնէ Տնտես. Խորհրդոյն, որ ստուգելով և վաւերացուցեալ պիտի հաղորդէ Բաղաքական Ժողովոյն։

Է. ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ

Յօդ. 52.— Թաղական Խորհուրդները կը բաղկանան բան տեղւոյն՝ հինգէն մինչև տասներեակ անդամներէ։ Թաղական Խորհուրդին պաշտօնն է՝ Թաղին Ժողովրդական ազգային գործոց մատակարարութիւնը, Եկեղեցւոյ և Դպրատան Հոգաբարձութիւնը, ազգասոյց խնամակալութիւնը, և ազգայնոց մէջ պատահած վէճերուն քննութիւնն ու խաղաղարարութիւնը։ Իր պարտաւորութիւնքն են՝ Թաղին Եկեղեցւոյ պայծառութեան խնամ տանել, Թաղին մէջ թէ՛ ազէլի և թէ՛ մանչ ազգոյց դասատարակութեան համար՝ դրդռատուններ հաստատելու ջանք ընել, և Թաղին կարօտեալ ընտանեաց ձեռնտուութիւն ընել։

Յօդ. 53. Ամէն Թաղ մէկ մէկ Սքանչելի պիտի ունենայ՝ Թաղական Խորհուրդին տնօրէնութեանը տակ։ Այս Սքանչելին մասքն են՝ Թաղին Ժողովրդական կողմէն տրուած Թաղական տարքը, Եկեղեցւոյ և Դպրատան կալուածոց եկամուտները, Եկեղեցւոյն հասոյթները, և կամ ուրիշ կերպիւ եղած նուէրները։ Սակայն՝ Սքանչելիի հասոյթներուն մասին՝ Տնտեսական Խորհուրդ, Ուսումնական Խորհուրդին հետ, դասատարակութեան մասին՝ Ուսումնական Խորհրդոյն պատասխանատու է. և սոյն Խորհրդոց որոշեալ ժամանակներ հաշուետուութիւն ընել, եկամուտներն ու հասոյթները ստանալ, և ծախքերը քննել ու կանոնաւորել։

Ա. Բան վարելի սովորութեան ամէն երկու տարին անգամ մը՝ տարիի ամսոյ վերջերը, Ազգային Վարչութեան երկամեայ ընթացքին տեղեկագիրը մանրակ ընելու, և Երմատան պաշտօնական ձեւով Ժողովուած և ծախս եղած գումարներուն ընդհանուր հաշիւը տեսնելու, կրօնական և Բաղաքական Ժողովոց բոլոր անդամները փոխելով՝ ուրիշներ ընտրելու, և յետագայ երկու տարուան մէջ Ազգային տարքը ի՞նչպէս անօրինակելիքը սահմանելու համար։ Սոյն երկ-տարեկան Ժողովը սկսած օրէն մինչև երկու ամիս տեւելով իր նիստերը կը վերջացուցնէ։ Ընդհանուր Ժողովոյ այս նիստերուն մէջ՝ միանգամայն Ազգային Վարչութեան Ժողովներուն անցած գործոց երեսփոխանները ամէն թեղրոյ վրայ կրնան խօսիլ, բայց տարքի և ընտրութեան խնդիրներէն զատ՝ ուրիշ խնդիրներու մէջ չեն կրնար քուէ տալ։

Բ. Կաթողիկոսի ընտրութեան մասնակից ըլլալու համար։

Գ. Կոստանդնուպոլսոյ և Երուսաղէմի Պատրիարքներու ընտրելու համար։

Դ. Կրօնական և Բաղաքական Ժողովոց մէջ, կամ Պատրիարքին ու Ժողովոց մէջ պատահած անհամաձայնութիւնը բառնալու համար։ Սոյն պարագայիս մէջ՝ անհամաձայնութեան ենթակայ եղող կողմերը Ընդհանուր Ժողովոյ մէջ խօսք միայն ունին և ա՛յլ քուէ։

Ե. Ազգային Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը համար։ Եւ վերջապէս այնպիսի խնդիրներու համար որոց վրայ որոշում տալը Ընդհանուր Ժողովոյն կը վերաբերի։ Սակայն այս տեսակ պատգամ կարգի նիստերուն տեղի ունենալէն առաջ՝ Ընդհանուր Ժողովոյ գումարման պատճառը Պատրիարքին կողմէն Բարձրագոյն Դրան խնայ տրուելով, անոր հաճութիւնը կ'առնուի։

Յօդ. 62. Պատրիարքը կը գումարէ Ընդհանուր Ժողովը, Կրօնական և Բաղաքական Ժողովոց մէկուն համանանութեամբը, և կամ նոյն իսկ Ընդհանուր Ժողովոյ անդամոց մեծագոյն մասին և խնդրանքովը։ Միայն թէ այս երբոյ տրուածոյ կարգի Ժողով գումարելէն առաջ՝ գումարման պատճառը Բարձրագոյն Դրան խնայ տրուելով, անոր հաճութիւնը առնուլ տարի է։

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓԽԱՆԱՑ

Յօդ. 63. Կոստանդնուպոլսոյ մէջ գտնուող բոլոր Եկեղեցականք՝ Պատրիարքի հրաւիրանօք տարիի սամսոյ վերջը որոշեալ տեղ մը կը գումարուին, և գաղտնի քուէարկութեամբ ու քուէից բացարձակ առաւելութեամբ Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ Եկեղեցական անդամները կ'ընտրեն, թէ՛ Եպիսկոպոսներէն, թէ՛ Վարդապետներէն և թէ՛ Քահանաներէն. բայց պէ՛տք է որ ընտրելիք դուրսերը պաշտօն չունենան, և հասակաւ երեսուն տարին լրացուցած, և գոնէ հինգ տարի առաջ ձեռնադրուած ըլլան, և ա՛ր և է դասատուութի տակ չը գտնուին։

Յօդ. 64. Եկեղեցական Երեսփոխանաց պաշտօնը տասն տարի կը տեւէ. և երկու տարին անգամ մը՝ հինգերորդ մասը փոխուելով կը նորոգուի։ Այս հինգերորդ մասը առաջին ութ տարիներուն մէջ վիճակաւ պիտի որոշուի և հանուի. և թէ՛ վիճակաւ եղած և թէ՛ տատամեաց պաշտօնը լրացուցած անդամներու անմիջապէս վերընտրելի են։

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓԽԱՆԱՑ

Ա. Ընտրողութեան

եւ ընտրելութեան պայմանք

Յօդ. 65. Ընտրողական իրաւանց հիմն կը բռնուի՝ Ազգային տուրքը, և անձնական արժանիքը։ Ազգային տուրքը ընտրողութեան իրաւունք տալու համար, պէտք է որ ընտրողը տարին գոնէ եօթնտասուն ու հինգ զուրուշ ընդհանուր տուրք վճարէ։ Ընտրութեան անձնական արժանեաց իրաւունք ունեցողներն են Սրբազանի գլխաւորներուն և Տէրութեան ուրիշ պաշտօնեաներուն մէջ գտնուողները, վկայեալ բժիշկները, օգտակար գրքերու հեղինակները. դպրատանց ուսուցիչները, և ազգին օգտակար ծառայութիւններ մատուցած անձինք։

Յօդ. 66. Ընտրողութեան իրաւունք ունին քսան ու հինգ տարին լրացուցած անձինք, սակայն ընտրելք հարկ է որ Օսմանեան Տէրութեան հպատակ ըլլան։

Յօդ. 67. Ընտրելու իրաւունքէն դատաստանապէս զրկեալ են հետեւեալ չորս դաս անձինքը։ Ա. Բրէական յանցանօք դատապարտեալները, որոնք ըստ պատժական օրէնից Տէրութեան՝ քաղաքականապէս մեռեալ կը համարուին։ Բ. Ազգային գործոց մատակարարութեանը մէջ նենգութեամբ բռնուած, և Ազգային Ժողովներէն մէկուն կողմէն դատապարտուած անձինք, որոց համար Ազգային գործերու մէջ չը գործածուիլը վճռուած ըլլայ դատող Ժողովին կողմէ։ Գ. Տէրութեան դատարաններուն կողմէն զգաստացուցիչ պատիժ կրողները, որոց պատժոյն պայմանաժամը դեռ լրացած չէ։ Դ. Խելագարութեան պատճառաւ անընդունակ դատաւորները, որոց կատարելապէս առողջացեալ ըլլալը օրինաւոր կերպիւ հաստատուած չ'ըլլայ։

Յօդ. 68. Ընտրելի են Ազգին այն ամէն անհատները, որոնք երեսուն տարին լրացուցած ըլլալով, Օսմանեան հպատակ, Տէրութեան օրէնացը տեղեակ, և Ազգային գործոց հմուտ են, և ընտրողութեան իրաւունքէն ըստ 67րդ յօդուածոյ զրկուած չեն։ Բայց Կոստանդնուպոլսոյ թաղերուն կողմէն ընտրելիք ութնտասուն եւ բեսփոխանաց գոնէ եօթը՝ ատենապետաւոր անձինք ըլլալու են։

Յօդ. 69. Կոստանդնուպոլսոյ թաղերէն և գաւառներէն ընտրելիք Երես

ՀՈՎՈՒՍ ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՐԾԱՐԱՆ
ԱՄՍԱԿԱՆ ԳԻՆԸ 10,000,000 ՖՐ.
ԳԻՆԸ 1906Թ
ՀԱՅՐ. ԳԻՆԸ 8 ԹՎԱՅԻՆ 1906Թ
ՍԱՀՄԱՆԻՉ ԳԻՆԸ 8,000,000 ՖՐ.
ՍԱՀՄԱՆԻՉ ԳԻՆԸ 8 ԹՎԱՅԻՆ 1906Թ
3,700,000 ՖՐ.
ՀԵՂԻՆԸ Է ՆԵԼԼԸ
Ա. ՍՈՒԹԵՐ Ի. ՍԵԼԼԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆԻՉ ԳԻՆԸ
ՀՈՎՈՒՍ ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՐԾԱՐԱՆ
ԱՄՍԱԿԱՆ ԳԻՆԸ 10,000,000 ՖՐ.
ԳԻՆԸ 1906Թ
ՀԱՅՐ. ԳԻՆԸ 8 ԹՎԱՅԻՆ 1906Թ
8,000,000 ՖՐ.
ՍԱՀՄԱՆԻՉ ԳԻՆԸ 8 ԹՎԱՅԻՆ 1906Թ
3,700,000 ՖՐ.
ՀԵՂԻՆԸ Է ՆԵԼԼԸ
Ա. ՍՈՒԹԵՐ Ի. ՍԵԼԼԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆԻՉ ԳԻՆԸ

ՄԱՆՈՒԷԼ ԳԻՆԵՐԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԱՄՍԱԿԱՆ ԳԻՆԸ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԻՉ ԳԻՆԸ
ԱՄՍԱԿԱՆ ՁԱՆՑ Ի ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ
ՎԱՀԱՆ ՈՎՍԵՓՅԱՆ ՎԱՀԱՆ ՍԱՀԱԿՅԱՆ
ԳԻՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

ՄԱՆՈՒԷԼ ԳԻՆԵՐԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԱՄՍԱԿԱՆ ԳԻՆԸ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԻՉ ԳԻՆԸ
ԱՄՍԱԿԱՆ ՁԱՆՑ Ի ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ
ՎԱՀԱՆ ՈՎՍԵՓՅԱՆ ՎԱՀԱՆ ՍԱՀԱԿՅԱՆ

ԳԻՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ
ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

Մոնիպեօ. Կ'ըսէ թէ փոխառութիւն մը կնքելու համար Օսմ. Կառավարութիւն և դրամատէրներու խումբի մը միջև կատարած բանակցութիւնները յաջողելու վրայ են։ Օսմ. երկիրներուն մէջ Սանմանադրութիւն հրատարակելուն հետևանքով փոխառութեան գործողութիւնները չառ դիւրութեամբ պիտի կատարուին, վասն զի վարչական այդ դրութիւնը մեծ երաշխաւորութիւն մըն է եւրոպական դրամատէրներուն համար։ Փոխառութեամբ ձեռք բերուելիք գումարը մասամբ պիտի յատկացուի դիզուած ռմանութիւններուն հատուցմանելով պաշտօնեաներուն վճարելը բարելաւելու։ Ուռացած մասն ալ հանրօգուտ գործերու պիտի յատկացուի։ Այդ կերպով օսմ. երկիրներուն մէջ հանրօգուտ և ռազմական ընդարձակ ձեռնարկութիւններ պիտի կատարուին։ Հանրօգուտ ամէնէն սովորական գործը պիտի ըլլայ երկաթգիծերը և հեռագիրը, որոնց Կ. Պոլսոյ մէջ տակաւին չգտնուիլը չատ զարմանալի է։ Առանց հաստատուելու պետական գծին ալ պիտի օգտուի։ Այդէն հիմնուելիք եւրոպական գործարաններ դիմաձեռնելի կ'ընեն ձեռնտու պայմանութիւն, որով այդ ձեռնարկները պիտի իրականանան, Պուլղարիան կողմէ տուանց ծախք մը ըլլալու։

ԻԶՋԷԹ ՓԱՇԱ

Կայս. Պարտուած երկրորդ քարտուղար Իզզէթ փաշայի մասին երէկ Ժողովրդական մէջ զրոյց կար թէ Կ. Պոլսէն մեկնած է, սակայն Հպիզաք կ'ըսէ թէ Իզզէթ փաշա յառաջիկայ հինգշաբթի Դամասկոս պիտի ուղեւորի, Հիճազի երկաթուղիին բացմանը ներկայ գտնուելիք մարմնոյն հետ։

ԹԱՖԻԼՆԵՐԸ
ԱԶԳԻՆ ՏՈՒՆԷՆ ՆԵՐՍ

Վեհ. Սուլթանին Իրատէն, որով հրամայուած էր խաֆիլները տանէն կողմի փարել, մեծ ինդութեամբ լեցուց ամէնուս սիրտը։ Ազգային Հիւանդանոցի պատասխանատուները ինչպէս նաև բոլոր Ազգին Տունը պաշտօնները այլ ևս վրատաց են թէ Հիւանդանոցը զասպիկի մէկ մասնաճիւղը չպիտի ըլլայ։ Հիւանդանոցը տանէ ուելի տարիներ, Տօքթ. Տաղատեանի մեկնումէն ետքը, Զապիթէի մէկ մասնաճիւղը դարձած էր։ Արդի Տնօրէնը, Յակոբ էֆ. Համամճեան, որ տանէուն կը պարծենայ թէ ինք մտերիմն է Մէհմէտ Ալի պէյի և նոխկին ռուսիկանական նոխտարին, իր պաշտօնավարութեան առաջին օրէն սկսեալ միակ նպատակ ընտրեց ցրուել Հիւանդանոցի պատրաստարիներուն տանէնէն խոսամեղից դասակարգը՝ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ։ Անգամ մը ալ՝ քանի մը անգամ ալ՝ ինչպէս կը ծանուցանէ Բեռկրէ տր Սալոնիք։ Գալով Նէֆիզ փաշա Մէհմէտի, ազատական քսմիրէն որոշած է անոր մասին ալ իսկա միջոցներ ձեռք առնել։ Կ'իմանանք թէ Նէֆիզ Մէհմէտ փաշա ալ փոխուած տաւած է։

* * *

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Կ'ըսուի թէ մեծանուն զրագէտ և Գիտական Հարցադրի անդամ Էքրէմ պէյ կրթական նախարար պիտի անուանուի և Սեպանիի նախորդ կուսակալ Բէսիֆ փաշա ալ Եւրոպան։

ՏԻՐԱՀԻՊԶԱԿ
ՄԷՀՄԷՏ ԱԼԻ ՊԷՅ
ԴԱՏԱՍՏԱՆԻ ՏԱԿ

Կայս. բարեհաճ Իրատէ մը հրամայեց դատաստանի քաջէլ Հէյէթիր Թահրիրիի տիրանուչակ Ըէիս Մէհմէտ Ալի պէյը։

Այս լուրը մեծ խանդավառութեամբ կը լեցնէ մեանուագուելս բոլոր Հայերը որոնց համար միայն կազմակերպած էր այդ Հէյէթը և անոր բէիսին գլխաւոր գործը եղաւ Հայերը կեղեքել, խարելով Կայս. կառավարութիւնը։

ՆԱՌԼԸ ԳԱԲՈՒԻ ՄՈՒԽԹԱՐԸ

Գումգապուի մուխթար Շահինէն եւոր, որուն չանասալութեանց չարքը անվերջ է, մեզի լուր կուտան թէ Նարլը-գաբուի մուխթար Առատուր ազա ալ մէկն է այն մարդոցմէ որոնք իրենց չարը և ապարէզը ժողովուրդը չանգործելու մէջ կը փնտռէին։ Հետեւաբար յանուն Նարլը-գաբուցիներուն կը պահանջենք որ ինչպէս Շահինը Գումգապուէն, նոյնպէս Առատուրն ալ Նարլը-գաբուէն անմիջապէս հրաժարեցուցուին։

Յանուն թաղցիներու կը պահանջենք Գումգաբուի և Նարլը գաբուի Թաղ. Խորհուրդներէն առնել Շահինի և Առատուրի ձեռքէն մուխթարի կնիքները և ապիւռ անոնց միջոց չտան գործելու։

ՀԱՊԻՊ ԷՖ. ՄԵԼՀԱՄԵ
ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ
ՄՈՒՍՔԱՖԱ ՓԱՇԱՅԻ ՄԷՋ

Ճիրը Մուսթաֆա Փաշայէն, Օսմ. սահմանադրութիւն, լուր կը տրուի թէ Ռէֆիի ընդհանուր քմնիչ Հապիպ էֆ. Մէլհամէ ձերբակալուած է։ Այդ անձը, երէկ, փախած էր Կ. Պոլսէն Արուելեան ձեռքնթացով. հապա վերադարձած էր ոստիկանապետ մը։ Երբ Արուելեան ճեպընթացը ճիրը Մուսթաֆա Փաշա ժամանեց, այս առաջ կանուխ, ոստիկանութիւնը պաշարեց այն վագոնը, ուր կը գտնուր Հապիպ Մէլհամէ։ Յանկարծակի արձնանալով Հապիպ Մէլհամէ, չապիկով դուրս նետուեցաւ և պահանջոց տալ ենթարկուեցաւ։ Ժողովուրդը նախապէս արուայարութիւններ կ'ընէր։ Կայարանին չբնակուելը լաւագոյնս էր և մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր։ Այդ տեսակ հանդիսաւորութեան մը մէջ էր որ ամէնէն նշանաւոր խաֆիլներէն մէկը սկսաւ քաշել իր մեզբը։ Եղայրներէն մէկը, Սեպանիի մէջ Ռէֆիի վերատեսուչ, գաղանի չգտնուեցաւ նոսեր է Ամէնքը եր-թալու համար, ինչպէս կը ծանուցանէ Բեռկրէ տր Սալոնիք։ Գալով Նէֆիզ փաշա Մէհմէտի, ազատական քսմիրէն որոշած է անոր մասին ալ իսկա միջոցներ ձեռք առնել։ Կ'իմանանք թէ Նէֆիզ Մէհմէտ փաշա ալ փոխուած տաւած է։

ՕՍՄ. ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆԸ
ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

Օգոստոսի Կայսեր առաջադրութիւնով, Սահմանադրական օրինաց հրատարակման և քաղաքական յանցագործներու ներման տարեդարձը, Նորին Վեհափառութեան արեւշատութեանը և Օսմանեան Փառաւորեալ Գահուն ոնոսան պանդանիներ համար հանդիսաւոր գոհաբանական մաղթանք պիտի կատարուի յառաջիկայ հինգշաբթի օր, յուլիս 17ին, առաւօտեան ժամ 2ին, Ս. Աստուածածնայ մայր եկեղեցւոյ մէջ, բոլոր որոշման Կեդր. Վարչութեան Կրօն. Ժողովոյ։

Հետեւաբար, մայրաքաղաքիս մէջ գտնուող բոլոր Գեր. եպիսկոպոսներ, Հոգեշն. վարդապետներ և Արժ. քահանաներ, նոյնպէս և Ազգ. Ընդհ. և Վարչական Ժողովոյ, Տեսուչ և Թաղական Խորհրդոյ անդամներ հրաւիրեալ են նշանակուած ժամէն առաջ ներկայ գտնուիլ ի Մայր Եկեղեցի և բարեպաշտ ժողովուրդն ալ կը հրաւիրուի մասնակցիլ այս հրախաղեանական արարողութեան։

* * *

Պատրիարքարանէն հեռագիր մը ուղղեալ բոլոր Առաջնորդութեանց, յանձնարարուեցաւ մասնաւոր մաղթանք կատարել յառաջիկայ կիրակի բոլոր եկեղեցիներու մէջ արեւշատութեանը համար Ն. Կ. Վեհափառութեան՝ որ բարեհաճած է Օսմ. Սահմանադրութիւնը հինգերորդ անգամ բոլոր հպատակներուն, և ներելի բոլոր քաղաքական յանցաւորներուն։

ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐԸ
ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՊԱԼԸԳԼԸՆ ՄԷՋ

Առչի օր արցունքոտ և սրտաբեկ տեսարան մը պարզուեցաւ, որ անդամ մը ալ պանծացուց Թուրք և Հայ ազատականներու եղբայրակցութիւնը։ Բազմաթիւ Թուրք Երիտասարդներ զացին Պալըգլրի տգր. գերեզմանատունը և 905ի ու 906ի ջարդերուն նոհատակներուն պատուելի հոգեշաղանքը այցելելու։ Հարցուցին թէ հայ եկեղեցիին կողմէ ինչ յարգանք կ'ըլլայ մեռեալներուն հանդէպ, և քահանայ մը կանչելով ազօթել տուին։ Իրենք արտասուագին ու յարգանօք ունկնդրեցին և յետոյ համբուրելով նահատակներուն հոգիները մեռելոցն։

ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ
ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒՆ
ԱՄԲՈՂՋ ՋԱՆԿԱՆՆ ՅՈՒՅՑԱԿԸ

Կեդր. Բանտին մէջ գտնուող քաղաքական յանցաւորները, երէկ ազատ արձակուեցան, որոնց մէջ մասին անունները հրատարակիցինք երէկ, Աշուերի առաջին յանձնաժողով։ Այդ խեղճ բանտարկիներուն ամբողջական ցուցակը առաջ կը բերենք.— Մէհմէտ Մուհէտտին (Կ. Պոլսեցի, ցկեանս բերդարգելութեան), Ճաֆէր Սաադ (Տագիստանցի, ցկեանս աքսոր), Զէրքէս Հիւսէին (Պարքէսէր. տասը տարի բերդարգելութիւն), Անմէտ Թալաթ (Կ. Պոլսեցի տասը տարի բերդարգելութիւն), Մահմուտ Թահիր (Կ. Պոլսեցի, տասնհինգ տարի բերդ. , սը ծանօթի լրագրատու Պապա Թահիրը չէ), Մուսթաֆա (Գանդրացի, ինը տարի բերդարգելութիւն), Եսմէտ Հաճեմի (Սիւրէյի, եօթը տարի բերդարգելութիւն), Անմէտ Բրիֆրի (Կ. Պոլսեցի, վեց տարի բերդարգելութիւն), Մուսթաֆա (Գոմանոցի, չորս տարի բերդարգելութիւն), Շուան (Աքիտցի, երեք տարի բերդարգելութիւն), Միսանթի (Կիրիցցի, մէկ տարի բերդարգելութիւն), Օսման Նուրի (Թրամիրցի, մէկ տարի բերդարգելութիւն), Սոֆոս պին Ասանի (Կ. Պոլսեցի, մէկ տարի բերդարգելութիւն), Կարապետ Յակոբեան (Մարզիվանցի մահուան դատապարտուած), Մոմիկ Կիրակոսեան, (Սբվագցի, մահուան դատապարտուած), Նշան Օհանէսեան (Սբվագցի, մահուան դատապարտուած), Առաքել Մկրտեան, (Սբվագցի, մահուան դատապարտուած), Սահակ Ագէֆեան (Սբվագցի, մահուան դատապարտուած), Վարդերես Մկրտեան (Մէրզիֆոնցի, մահուան դատապարտուած), Կարապետ Յակոբեան (Էրզրումցի, մահուան դատապարտուած), Սրմենակ Միքայէլեան (Լիկիցի, մահուան դատապարտուած), Արսաչ Կարապետեան, (Սիւնեաց, մահուան դատապարտուած), Մինրան Աւետիսեան (Կ. Պոլսեցի, մահուան դատապարտուած), Շերազի Բենիամին (Պարսկաստանցի, ցկեանս բերդարգելութիւն), Յակոբ Խաչիկեան, (Կ. Պոլսեցի, ցկեանս բերդարգելութիւն), Գրիգոր Երարդեան (Կ. Պոլսեցի, ցկեանս բերդարգելութիւն), Երուանդ Թէքէլեան (Կոստանդնուպոլսցի, ցկեանս բերդարգելութիւն), Սահակ Սագրաքեան (Կեսարացի, ցկեանս բերդարգելութիւն), Օհանէս Սարգիսեան (Սբվագցի, ցկեանս բերդարգելութիւն), Բրսն Պեռոսեան (Պիթլիսցի, ցկեանս բերդարգելութիւն), Յովսէփ Թորոսեան (Սբվագցի, ցկեանս բերդարգելութիւն), Հայկ Գասնիկեան (Շապին-Գարահիսարցի, ցկեանս բերդարգելութիւն), Ռուբէն Նիկողոսեան (Շապին-Գարահիսարցի, ցկեանս բերդարգելութիւն), Անան Մանոլ (Յուսուսանցի, տասնչորսնդ տարի բերդարգելութիւն), Եօրկի Եուվան (Փաշալիզցի, տասնչորսնդ տարի բերդարգելութիւն), Օհանէս Կարապետեան (Սբվագցի, տասնչորսնդ տարի բերդարգելութիւն), Մանոլ Մարգարեան (Պիթլիսցի, տասնչորսնդ տարի բերդարգելութիւն), Պօղոս Պետրոսեան (Պիթլիսցի, տասնչորսնդ տարի բերդարգելութիւն), Մարբօ Եսայի (Սասցի, տասնչորսնդ տարի բերդարգելութիւն), Անէսթի Միխայէլ (Կեսարացի, տասնչորսնդ տարի բերդարգելութիւն), Արտաշ Յակոբեան (Կ. Պոլսեցի, տասը տարի բերդարգելութիւն), Սահակ Սվոնեան (Հէլարդրացի, վեց տարի բերդարգելութիւն), Նազարէթ Օհանէսեան (Մարաշցի, հինգ տարի բերդարգելութիւն), Ալիքսան (Կ. Պոլսեցի, հինգ տարի բերդարգելութիւն), Ալիքսան Միքայէլեան (Կ. Պոլսեցի, չորս տարի բերդարգելութիւն), Աւետիս Յակոբեան (Էրզրումցի, չորս տարի բերդարգելութիւն), Ալէքս Եօրկի (Կ. Պոլսեցի, երեք տարի բերդարգելութիւն), Արթին Աբրահամեան (Կ. Պոլսեցի, երեք տարի բերդարգելութիւն), Հայկ Ալիքսանեան (Բասրաբէօյցի, երեք տարի բերդարգելութիւն), Երուանդ Գրիգորեան (Կ. Պոլսեցի, երեք տարի բերդարգելութիւն), Թաւուր Յակոբեան (Կ. Պոլսեցի, երեք տարի բերդարգելութիւն), Ռուբէն Եուսիֆեան, (Յուսուսանցի, երեք տարի բերդարգելութիւն), Երուանդ Աստուրեան (Կէյվէյցի, երեք տարի բերդարգելութիւն), Աբթին Կարապետեան (Թէքիրտաղցի, մէկ տարի բերդարգելութիւն), Վլադիմիր Սուսիկեան (Աբրակիրցի, մէկ տարուան բերդարգելութիւն), Գրիգոր Կարապետեան (Պարսկաստանցի, վեց ամսուան բերդարգելութիւն)։ Ասոնցմէ դուս ոստիկանական նախարարութեան լանտին մէջ գտնուող 120 քաղաքական յանցաւորներ ազատ արձակուած են։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ
ԱՐՁԱԳԱՆԳ ՊՐՈՒՍԱՅԷՆ
ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՆԴԸ ՊՐՈՒՍԱՅԻ ՄԷՋ
ԽԱՆԴԱՎԱՌ ՀԱՆԴԷՍՈՒՆԵՐ

Բայց ինչպէս եղաւ, ինչպէս կատարուեցաւ... չասելն իսկ հաչիւ տալ չեն կրնար։ Դիտակցութիւնը կորսուած, զեղուն զգացումներու ազդեցութեան տակ զգայզրկի, միայն մէյ մը կար, որ կ'պղտէր ամէն ուրեք։ Եսը անէացած է ու միայն կը տիրէ ազատութեան, եղբայրութեան և հաւասարութեան պաշտամունքի սրտաբուխ գոռ ու գոչումը։ Չկայ սիրտ մը, որ փղձկուած չլլլայ. ոմանք իրենց անպատում երջանկութիւնը կը պատմեն ուրախութեան արցունքին մէջ և ուրիշներ քարացած կարմանալուն մէջ. այս է եւրոպային երջանկութեան մասը, որուն համար ամէն սիրտ խոր երախտագիտութիւն և ամէն շրթունք փառաբանող բառ մը ունէր տատաւծացնելու Տուիչ Ն. Կայսերական ամենասիրելի վեհափառութիւնը։ Ազատութիւն, Հայրենիք և Աղդութիւն... Առա երեք ամենասուրբ գաղափարներ, զորս կը պաչէ այսօր ժողովուրդը արձակ հաճարձակ։

Մեծ ատենք... ու ամէն կողմ կը ամուսէր եղբայրութեան, հաւասարութեան ու ազատութեան սերմերը. ամբոխը կը գալարի ու երջանիկ գրկախառնումի մէջ երկինք և երկիր կ'արձագանդեն արցունքներու մէջէն ժայթքող երջանկութիւնը։ Ամբոխը կը գալարի յարձանագրուելու. նոր կնոջի մը հուրքան համբոյրները կը փոխանակուին, բայց խօսքերով, բառն գրկախառնումով կարծես հոգի հոգւոյ ձուլել կ'ըզձան։ Հոս կանգ կ'առնենք. ահա ձայն մը, երկնային պատգամախօսի մը չնչով բառեր կը պտամէ, բառեր այնքան պարզելի։ Թափօրը կը շարունակէ ու Հայոց եկեղեցւոյ առջև կանգ կ'առնէ. տակաւին, ոմն է ան, որ կը նկարագրէ իր սրտոյզ զգացմունքները Թարգման հանդիսանալ բոլորէն լեզուով. նոքէն կը բարբրքի ժողովուրդը. իրենց պաշտելի Վեհապետին շնորհաց հանդէպ զգայզրկի, միայն կ'ապազակեն «Փառաշնորհ չօշ եաշա»։ Բանախօսը կը պոռայ, ժողովուրդը կ'ապազակ, ու հայ եկեղեցին կը գլորուայ երախտագէտ հոգիներու զգլխիւռով, ամէն բան յայտնել կ'ուզեն, սակայն հնար է... եւս առաւել կը բարբքի ու զգլխէ երջանկութիւնը կը խեղդէ ձայնը...։

Թափօրը կը շարունակէ իր գնացքը։ տակաւին ուրքան նեղ են փողոցները և անձամբ ուշադրութեան կը ծանանին թաղկինակները և արձագանդ արձագանդի բարդուելով կը հասնի մինչև երկինք։ Աւետիսի ձայնն է ան, որ հաւասարապէս կը բաժնէ թափօրին բոլոր մեծամեծներուն։ Հիւպատոսներու և պաշտօնական անձանց, որոնց բնակարաններու դրան առջև ու ընդունելով փոխարէնը, կը շարունակէ իր գնացքը։ Երկու հայ քահանաներու առաջնորդութեամբ կը հասնի թաղապետարանը ու դառ հնչումով կը զրդռայնէ Կայս. Բարձրագոյն հաղարաւոր ձայներ կը բարձրանան ու հաղարաւորներ կը յաջորդեն անոր։

Լ'ուռ պատգամին քաղցր ձայն մը կը լսուի, Մէարիֆ միւտիրին է ան, որ կ'ասէ մեզ, թէ «Եղբայրներ, ահա այսօր սարդեցանք ազատութիւնը, կեցցէ՛ Վեհ. Կայսրը...»։

Յարելով, նոյն ձայնն է որ կը խնդրէ ըսպասել, մինչև որոնագրատարի անդամները ճաչեն. «Վուսանալին պիտի երթանք»։ Կրկին ու կրկին կը բարձրանայ ալեկոծութիւնը ու կը փչրէ բոլոր վառ զգացումները. սակայն ժամանակը կը սուրայ և անդադար կեցցէներով, չարունակական ազազակներով կը թողնէք թաղապետարանը։ Սակայն թափօրն իր խանդը դեռ վառ կը պահէ, հակառակ գիշերուան ժամը երեքը ըլլալուն. ու նոյն ուժով կը հասնի կուսակալին տարանքը, հոն է Ն. Բարձրագոյնութիւնը, որ իր երդումն ընդէմ ցեղայ համառօտ կերպով կը յարգուէ ազգին։ Շնորհաց Ն. Վեհապետութեան համար։ Ճառերը կը յաջորդեն իրար, ազմուկը կը բարձրանայ, ժողովուրդը կը խանդավառի, որովհետև ազատ է։

Այսպէս հասաւ մեզ Ազատութեան շանչը։ Այո՛, նոր արև մը բարձրացաւ Օսմ. մեծազօր Պետութեան հորիզոնին վրայ շնորհիւ մեր ամենասիրելի Վեհապետին։ Ու այս առաւօտ, տարօրինակ տարբեր են մարդիկ, տարբեր է բնութիւնը, երկինքը, շրջապատը, ամէն ինչ, ամէն ինչ։

Երկիրս ինչպէս մարդ ենք, մեր Ազգութեան, Հայրենիքին ու Պետութեան ամենատատարիմ զաւակներն ենք։ Մարդ ենք, ու այս երկնատուր պարգևը պարտիք մեր ամենասիրելի Վեհապետին, որուն կեանքի արեւշատութեան համար աղօթենք, Հայե՛ր։

13 յուլիս 1908 ՎԱՀԱՆ ՍՐՈՒԱՆՁՏԵԱՆՑ
Պուրսա

ԵՐԿՈՒ ՎԱՐԴԱՊԵՏՆԵՐ
ԿՂ ՄՆԵՐԺԵՆ ԵԱՅՐԱԳՈՅՆ ԸՆԼԱԼ

Տ. Դաւութ Վ. Դուրիան և Տ. Գրիգորիս Վ. Պալատեան, ինչպէս նաև Տ. Երուանդ Վ. Փէրտոնճեան՝ վարիչ յատնած են, որ իրենց ծայրագունութեան տարիներնը հոգեւոր ծնողը եղող Տ. Եղիշէ Սրբազան Դուրեանէն ստանն։

Սկիւտարի ժողովրդեան վարիչներուն համառօտ Տ. Դուրեան Սրբազան հրաւիրած է Սկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցիին ոտնամանութեան տաճարը հանդիսաւոր պատարագել և քարոզ խօսիլ։

ԶՐՊԱՐՏԻՉՆԵՐՈՒ ԻՍՊԱՌ ՁԵՆՈՒՄԸ

Շնորհիւ Վեհ. Կայսեր շնորհած Սահմանադրութեան, ամէն վերջը գոյութեան իրաւունք չունին ու յաւէտ ընդմիշտ ըլլալու են այն վտանգները որոնք իրենց չարը տնանձներու արիւնին մէջ վիտուեցին։ Այս դատապարդէն է Նեքսէս վրդ. Գրիգորեան տնուն վառ եկեղեցականը, որ տակի քանի մը օր առաջ դեռ մութին մէջ Զուխտաֆի խանին շուրջը կը դեգերէր, զրպարտութիւն մը ընելու բուռն ձիգով մը, ինչպէս ըրած էր առնէ մը ներս գաղտագողի զենքեր ձգելով և գիներուան ժամը ութին ձերբակալել տալով, ուզած էր աքսորել տալ, առանց մատնելու թէ ամբողջ ընտանիքի մը քաղաքական պատասխանատու կ'ըլլայ։ Թէպէտ աքսորելիք պաշտօնեան իր առնը կը վերադառնայ։ Բայց տակի վերջը անիծատրիս վարդապետ մը ինչ երեսով պիտի ելլէ Ժողովրդեան առջև։ Մեր առաքելական Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցին ինչպէս պիտի հանդուրժէ վարդապետի մը տարազով Յուդայի մշեներայութիւնը։ Պէտք է չուտով գուրս վռնտել ա՛ւր որ կան այսպիսի ագդէներու. խումբեր։ Ազատութեան այս օրերու ամէն մարդ իր տեղը, իր ինչքին, իր պատիւն տէրն է։ Եւ տարի համար չէ որ ուրախութեամբ կ'իմանանք հեռագիրներու լուրը։

ՀՐԱՆՏ Ա. ՍԱԱՁԵԱՆ

Ծ. Խ.—Կը ծանանակցինք յարգելի նամակագրին մասնակցիլ վասն Ազգային Ազգ. Ընդհանուր Ժողովոյ։ Ամենայն սիրով կը հրաւիրենք զանազան ազգային ընկերութիւններ, որոնք իրենց ներկայացուցիչներ ուղարկեն։ Ազգ. Ընդ. Ժողովոյ։

ՄԱՄՈՒԼԻ ՀՐԱՒԷՐ

Երէկ երեկոյ յետագայ շրջաբերականը ստացանք.

«Ա. Խմբագրի. Արեւելք լրագրոյ

«Տեղական Օսմ. Մամլոյ խմբագրական մարմիններուն յատուկ գլուխ մը հատատուելու համար խորհրդակցութիւններ պիտի կատարուին։ Ուստի հրաւիրուած էք ներկայ գտնուիլ վաղը, չորեքշաբթի, ժամը 4½ (ժամը 12ին Ը. Ե.), Սիրքէճիի կայարանին դիմացի գարնջրատան սրտրուէզին մէջ գումարուելիք Ժողովին։»

Խմբագրութեան կողմէ ներկայ պիտի գտնուին յիշեալ Ժողովին՝ Արտօնատէր Գարեգին էֆ. Պոյաճեան, խմբագրապետ Տօքթ. Թօփճեան, և խմբագիրներէն Գրիգոր Թորոսեան։

ՀԱՅԵՐԷՆ ԱՌԱՋԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սրտի անհուն ուրախութեամբ կը ծանուցանենք թէ վերջապէս հայերէն առաջին ներկայացումը տեղի պիտի ունենայ այս չաբաթ իրիկուն Սիլիստար Թէրէի թատրոնին մէջ։ Ծանօթ ու սիրուած դէմք մը մեր ընկերական և լրագրական շրջանակներու մէջ՝ Պ. Եռալք Շահէնն է որ նախաձեռնորդը կ'ըլլայ անդրանիկ հայերէն ներկայացումին։ Պ. Շահէն պիտի ներկայացնէ Գրբէի հռչակաւոր Գարբիսնեերը, որուն մէջ իրրու վարժ ու արուեստագէտի խնդրը ունեցող սրուեստաղէտ ապացոյցներ տուած է ընտանեկան շրջանակներու մէջ իր տուած ներկայացումներով։

Այս տարի քանի մը թարք և հայ ընկերներ հոգնեցնողական ճառեր պիտի արտասանեն, և Ազատութեան, Եղբայրութեան ու Հաւասարութեան փառաբանութիւնը պիտի կատարուի։

Ո՛վ Սկիւտարցիներ, ձեզ տեսնենք, չարտի իրիկուն գացէք Թէրէի թատրոնը և առաջին անգամ ըլլալով, բեմին վրայէն հայերէն լեզուով ներկայացում մը վայելեցէք։

ԱԶԲԵՐՆԻՊ ԼՈՅՍ

Քանի որ Հէյէթը Թահրիրէյին փնտռտ, և անոր տեղակալ Մէհմէտ Ալի դատաստանի քաջուելուցու Կայս. Իրատէով, Տամբոները բացուած են, ուզեւորները արձակ հոմարձակ կուգան կ'երթան, իրենց առաւուրի գործերովը կը զբաղին։ Ա՛լ կասպանք չիպ գործունէութեան տալու։ Երկիրը չէնցնելէ, ընտանիքները հարատացնելէ արգիլելու համար ո՛չ Մէհմէտ Ալի, ո՛չ իր մեծ ու փոքր համախոհները կրնան ոստիկան անկիլ։ Ի՜հ, Աստուած իմ, ինչ՛ր կը քաշէին խեղճ անցորդները, ինչ հարամէկ գժտութիւններ կը քաշէին մէկ-երկու օր Պոլիս մնալու համար։ և տնկէց վերջն ալ եթէ հարկ ըլլար մնալ, օրական հինգ դրուշէն սկսեալ մինչև քսան դրուշ վճարել պէտք էր Մէհմէտ Ալիի ոստիկաններու։ Ամո՛թ իրենց։

Օրհնե՛նք Վեհ. Սուլթանը և իր նոր խմատուն կառավարութիւնը, որ այս չարչարանքներէն և զզուելի ազարմիներէն ազատեց Հայ Ազգը։

Ամենքս ալ մեր բանին գործին զբաղինք, չանենք, չանեցնենք, մեր անհոգութեան, պետական պարտաւորութիւնները կատարենք հանդարտ խիղճով։

ՀԱՅ ԲԱՆԱԽՕՍԸ

Թէրէ-Պալի թաղապետական պարտէզին մէջ երէկ գիշեր հայ ուսուցիչ մը, Մէհրան Թասրդեան զգաստալ և յուզեալ շեշտերով խօսեցաւ Սահմանադրութեան հաստատման առթիւ, թուրք և հայ գործիչներու կարեւոր դերը և այնքան եռանդուն գործունէութիւնը ի վեր հանելով, բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար։ Բանախօսը Չիմաղին ծափահարութիւններու մէջ վերջացուց իր հայրենասիրական ճառը։

„ԾԱՂԻԿ"
ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԶԱՒԵՇՏԱԹԵՐԸ

Ազատութեան և ցնծութեան այս օրերուն մէջ, երբ ամէնուն սիրտը կը հրճուի, և ամէնուք պէտք կը զգայ ախուբ անցեալը մոռնալու, ընտանեաբար ճշմարիտ երգիծաթերթի մը գոյութիւնը անհրաժեշտ կը դառնայ, որ հին և տարիակ պայմանագրականութիւններէ զերծ ըլլայ։ Մեր բոլոր գրական ուեւերուն մէջ ամէնէն ուեւերն էր որ խիստ և կոչնանդէս սեղմումներու կ'ենթարկուէր ազէտ գրաքննիչներու կողմէ։ Արդ հիմա որ մամլի ազատութիւն կը վայելենք, բուն իսկ երգիծաբանական գրականութիւնը պիտի մշակուի զանազան տիպերի մէջ։ Ծաղիկի մէջ սարիեի գոյն մը տալով տեր և օրուան կեանքը հարազատօրէն պատկերացնելով իր բոլոր փուլերուն մէջ։ Ծաղիկի հրատարակութեան վրայ մասնաստանութիւններ պիտի հաղորդենք վաղուան թերթով։ Միայն սակայն ըսենք թէ բնական պիտի ունենայ Ճաղիկ բոլոր զեղծանաղները, միշտ չմոռնալով իր նպատակը, խնդացնել, որուն այնքան պէտք ունին Հայերը, տարիներու սգալուր տարտանքներէ յետոյ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԵԾԻ-ԵՊԱՍԿՈՊՈՍ Սոսա վաչա, երէկ առաւ, կայս. Պալատ գնաց և Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ։ Երկու ժամու չափ կեցաւ։

ԵՐԵՍԿՈՊԵՍԱՆՑ ընտրութեան հրահանգը, Սահմանադրութեան տարեդարձի հանդէսին պատրաստուած չըլլալով, ներքին գործոց նախարարութիւնը գրեց Մեծ-Եպասկոպին թէ այդ հրահանգը պէտք է բարեփոխուի Սահմանադրութեան տարեդարձի հանդէսին։

ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐՈՒՆ համար վարժարանի մը հաստատուելը կ'առաջարկէ Իպտամ։

ԱՐԲԵՏՈՒԹԻՒՆԸ։— Թարգ լրագիրները կը յորդորին ժողովուրդը ազատութիւնը չսխալանց չգործածելով արքեցութիւն չընել և փողոցներու մէջ չպոռալ։

ՉԻՆԱՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ.— Զինարական վարժարաններու վերատեսուչ Զէկքի փաշա, որոշուած չըլլալով որ զինարական վարժարանին ուսանողներն ալ իրենց ուրախութիւնը յայտնեն, Բերայի ժողովուրդը, հազարաւոր հոգի, նոյն վարժարանին առջև երթալով ցոյցեր բրին։ Երկու կողմէ ալ «Կեցցէ՛»ներ գոչուեցան և աղօթքներ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։

ՊՈԼՍՈՅ ոստիկանաց ժողովին նախագահ Հիւսնի պէյ պաշտօնանկ եղաւ։ Սապան կ'ըսէ թէ այդ դատակարգի անձերը ալ սկսան իրարու հետեւ իյնալ։

ՅԻՐԻԴ ԲԻՇՈՊ ՓՇՇԵՆՑԻ համար Լ. Հերրիս կ'ըսէ թէ զինարական ու բժշկական վարժարաններուն վերատեսուչ կարգուած է, բայց Իպտամ չի հաստատար այդ լուրին, վասն զի նպատակայարմար չի նկատեր։

ԽՍԱՖԻԼՆԵՐՈՒՆ վարկին չնչումը կայս. Իրատէին համաձայն կատարուելով, այդ վարկը բոլորովին վերցուցուր. Երմարացուցին։

ԵՐԻՍՓՈՊԵՍԱՆՆԵՐԸ. — Քաղաքապետութիւնը կը ծանուցանէ թէ Կ. Պոլսոյ ու շրջականերուն մէջ երեսփոխանական ընտրութեան ձեռնարկուած է և ցուցակները կը պատրաստուին։

ԽՍԱՖԻԼՆԵՐԸ.—Երէկ խաֆիլ մը ուզեր է տեղերութիւն ստանալ Սիրքէճիի կողմը ճատիսօսող Նուրէտտին պէյի մասին։ Հպիզաք ձեռնտու պաշտօնարանին ուշադրութիւնը հրաւիրելով Կ'ըսէ թէ այսքան վատագրութիւնը և կայս. հրամանի անհատում լսուած բան չէ։

ԱՄՍԱԹՕՇԱՆ.— Այս օրերս ընդհանուր ամամշչակ մը պիտի վճարուի բոլոր պետական պաշտօնատարներուն։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ նոր կուսակալ Նազիմ փաշա, այսօր, Կ. Պոլիս կը ժամանէ։

ՀՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 28 յուլիս. — Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ, այսօր, արտաքին գործոց Նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյ, հարցումի մը պատասխանելով, ըսաւ թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը դեսպանութեամբ ընդունած է Թուրքիոյ մէջ Սահմանադրութիւնը վերահաստատուած լլլալու լուրը, հաճոյացած ըլլալով որ իրաց նոր վիճակը և գոհացուցիչ արդիւնքներ պիտի ունենայ նպաստաւոր լուծումի պիտի ասլ պատճառն։ Սըր Էտուարտ Կրէյ յարեց թէ Դեսպանները բացարձակապէս անիրաւ է երբ Անգլիան կ'ամբաստանէ իբր իր ներգործման ազդեցութեան տակ։ Սակայն Հիւսնի պաշտօնեայ մը ինչ

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ
"ԱՐԵՒԵԼՔ,, ՕՐԱԹԵՐԹԻ

16 յուլիս 1908 (Ժամ 3)

ՉԵՐՔԱԿԱԼԵՑԷՔ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԳՈՂԸ

ՏԽՐԱՀՌՉԱԿ ՍԷԼԻՄ ՄԷԼՀԱՄԷ ՓԱՇԱ ԿԸ ՓԱԽԻ

Տխրահռչակ և նշանաւոր հարստահարիչ ու կեղեքող Սէլիմ Մէլհամէ փաշա, նախարար մնատառաց, հանքերու և երկրագործութեան, այսօր իտարական Պոսնիա չոգենաւով իր ընտանիքին հետ մայրաքաղաքէս կը փախչի։ Այդ չոգենաւը թէև սուտուան ժամ 2½ին պիտի մեկնէր, բայց 7½ին յետաձգած ըլլալով իր մեկնումը, այս պարագան կը ծանուցանենք ձեռնհաս պաշտօնարանին՝ ձերբակալելու համար այդ անխիղճ լուտակը, որ երկրին արիւնը ծծեց։